

Χρηματοδότηση τουριστικού τομέα: Αξιολόγηση αποτελεσματικών χρηματοδοτήσεων μέσα από διεθνή και εθνικά προγράμματα. Μελέτη περίπτωσης Κρήτης.

ΤΕΙ Κρήτης

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

Όνομα: Φραντζεσκάκης Αναστάσιος Α.Μ.: 3423

Επιβλέπων Καθηγητής : Απλαδάς Γεώργιος

Ηράκλειο 2015

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	4
Summary.....	5
Εισαγωγή.....	6
1.1. Ο Τουρισμός.....	9
1.1.1. Η έννοια του τουρισμού.....	9
1.1.2. Η τουριστική αγορά.....	9
1.1.3. Μορφές τουρισμού.....	11
1.1.4. Η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα.....	16
2.1. Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου - Υπηρεσιών».....	21
2.1.1. Λίγα λόγια για το πρόγραμμα.....	21
2.1.2. Ένταξη και έγκριση χρηματοδότησης των έργων στο Πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» στην Περιφέρεια Κρήτης.....	22
2.1.3. Εγκεκριμένα έργα του προγράμματος που αφορούν σε υφιστάμενες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης.....	23
2.1.4. Εγκεκριμένα έργα του προγράμματος που αφορούν σε νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης.....	28
2.2. Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER.....	31
2.2.1. Λίγα λόγια για το LEADER.....	31
2.2.2. Οι περιοχές εφαρμογής των τοπικών προγραμμάτων LEADER.....	32
2.2.3. Η πρωτοβουλία LEADER στην Περιφέρεια της Κρήτης.....	34
2.2.4. Χρηματοδότηση ανά Περιφερειακή Ενότητα.....	39
2.2.5. Χρηματοδότηση ανά Δράση του μέτρου 41.....	42
2.3. Επενδυτικός Νόμος 3908/11.....	45
2.3.1. Λίγα λόγια για τον Επενδυτικό Νόμο.....	45
2.3.2. Η εφαρμογή του Επενδυτικού Νόμου στην Περιφέρεια Κρήτης.....	47
2.4. Πρόγραμμα «Εναλλακτικός Τουρισμός».....	50
2.4.1. Λίγα λόγια για το πρόγραμμα.....	50

2.4.2. Η εφαρμογή του προγράμματος «Εναλλακτικός Τουρισμός» στην Περιφέρεια Κρήτης	52
2.5. Άλλα έργα χρηματοδότησης τουριστικών επιχειρήσεων.....	56
552.5.1. ΤΕΠΙΧ - Νησιωτική Τουριστική Επιχειρηματικότητα.....	56
2.5.2. Ψηφιακές Ενισχύσεις - « digi-Lodge ».....	57
Συμπεράσματα	59
Αναφορές	63
Βιβλιογραφία	64

Πρόλογος

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα στην Περιφέρεια Κρήτης. Ο τουριστικός τομέας στην Κρήτη αποτελεί έναν από τους πλέον βασικούς τομείς της οικονομίας του νησιού και για το λόγο αυτό η χρηματοδότησή του έχει ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια. Συγκεκριμένα, γίνεται μελέτη αποτελεσματικής χρηματοδότησης του τουρισμού μέσα από διεθνή προγράμματα, καθώς εθνικά προγράμματα δεν έχουν εφαρμοστεί μέχρι σήμερα.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο κεφάλαια. Στο 1ο κεφάλαιο θα γίνει μια σύντομη αναφορά στον τουρισμό, στα είδη και στις μορφές του, ενώ θα παρουσιαστούν και στοιχεία που τεκμηριώνουν τη σημασία του τουριστικού τομέα για την Ελλάδα. Στο 2ο κεφάλαιο της εργασίας, θα παρουσιαστούν τα βασικότερα προγράμματα χρηματοδότησης του τουρισμού τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας. Το κομμάτι αυτό εστιάζει στα αποτελέσματα χρηματοδότησης επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Κρήτης, σύμφωνα με τα οποία έχουν εξαχθεί κάποια γραφήματα και συμπεράσματα. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τα προηγούμενα κεφάλαια.

Summary

The subject of this thesis is the funding of the tourism sector in the Region of Crete. The tourism industry in Crete is one of the most key sectors of the economy of the island and therefore its funding has been of particular importance for the Region. Specifically, the study is effective funding of tourism through international programs, national programs have not been implemented to date.

The work is divided into two chapters. In the first chapter will be a brief reference to tourism, the types and forms, and will also be presented evidences showing the importance of the tourism sector in Greece. In the second chapter of the thesis presents the main tourism funding programs in recent years in Greece. This part focuses on business financing results in the Region of Crete, according to which exported some graphs and conclusions. The work concludes with the presentation of the conclusions drawn from the previous chapters.

Εισαγωγή

Ο τουρισμός είναι γενικά αποδεκτό ότι αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Για την ελληνική οικονομία, ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης με σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.), στην απασχόληση και στις επενδύσεις. Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, η εκτεταμένη ακτογραμμή και το φυσικό περιβάλλον είναι ορισμένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που καθιστούν τη χώρα από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως. Ταυτόχρονα, ο τουρισμός μαζί με την ναυτιλία αποτελούν τους πιο εξωστρεφείς τομείς της ελληνικής οικονομίας, με την εισροή ταξιδιωτικού συναλλάγματος να επιδρά θετικά στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, συμβάλλοντας στη μείωση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών.

Ένας ισχυρός τουριστικός τομέας συμβάλλει άμεσα στην αύξηση του εθνικού εισοδήματος της χώρας, την καταπολέμηση της ανεργίας και τη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών. Σημαντική είναι και η έμμεση συμβολή του στην οικονομία μέσω των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων που προκαλεί, ενώ αποτελεί προωθητικό παράγοντα στη βελτίωση των διακρατικών σχέσεων, την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την ενίσχυση της παγκόσμιας ειρήνης. Ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο με ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό ενδιαφέρον, με θεαματική δυναμική τα τελευταία 40 χρόνια, και μεγέθη που διαρκώς αυξάνονται ως αποτέλεσμα κυρίως της βελτίωσης του επιπέδου ευημερίας των λαών, της αύξησης του διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου και της εξέλιξης των μεταφορικών μέσων. Πρέπει μάλιστα να σημειωθεί ότι ενδεικτικό της μεγάλης σημασίας που έχει ο τουρισμός στην παγκόσμια οικονομία, είναι ότι το 2012 έφτασε να συνεισφέρει το 9% του παγκόσμιου ΑΕΠ και το 10% της συνολικής απασχόλησης (Ι.Τ.Ε.Π., 2013).

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Μεσογείου. Ο τουρισμός αποτελεί για την οικονομία της χώρας έναν από τους πιο δυναμικούς παραγωγικούς τομείς, με σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση της κοινωνικής και οικονομικής δομής των τουριστικών περιοχών της¹. Ειδικότερα, μετά τη

δεκαετία του '50, οι τουριστικές αφίξεις εμφάνισαν μια ταχεία και σταθερή αύξηση, εξέλιξη που είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί ο τουρισμός η βάση της εθνικής οικονομίας². Αναφορικά με τη συμβολή του στην ελληνική οικονομία, ο τουρισμός συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της χώρας και βοηθά στη βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών με εισαγωγή συναλλάγματος που υπερβαίνει τα 9 δισεκατομμύρια € ετησίως. Μάλιστα συγκρινόμενος σε παγκόσμιο επίπεδο, ο ελληνικός τουρισμός συνεχίζει να καταγράφει ικανοποιητικές επιδόσεις σε όρους εσόδων και αριθμού αφίξεων.

Σήμερα, η κρίση την οποία διέρχεται η ελληνική οικονομία υποδεικνύει την αναγκαιότητα υιοθέτησης δράσεων στην κατεύθυνση προσαρμογής σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο. Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι το πρότυπο αυτό θα πρέπει να δίνει έμφαση στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της χώρας και στην τόνωση της εξωστρέφειας και των επενδύσεων. Το ενδιαφέρον της αναπτυξιακής προοπτικής της ελληνικής οικονομίας από την πλευρά των πολιτικών και εργαλείων τόνωσης της εξωστρέφειας, στρέφεται εύλογα στις στρατηγικές ανάπτυξης των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως και στον τομέα του τουρισμού, ο οποίος καλείται να διαδραματίσει περισσότερο ενεργό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, μέσα σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον από τις χώρες της Μεσογείου, αλλά και από νέους αναδυόμενους προορισμούς. Με γνώμονα τη μεγάλη σημασία του τουρισμού στη χώρα μας, κρίθηκε αναγκαία η ενίσχυση των επιχειρήσεων που υπόκεινται στον εν λόγω τομέα, μέσω ποικίλων προγραμμάτων χρηματοδότησης. Τα προγράμματα αυτά, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, έχουν δώσει ώθηση στον τουριστικό κλάδο της χώρας μας και έχουν παρακινήσει σημαντικό κομμάτι των ελληνικών επιχειρηματιών να ασχοληθούν επαγγελματικά με έναν από τους πιο επικερδείς τομείς της ελληνικής οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1. Ο Τουρισμός

1.1.1. Η έννοια του τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί δραστηριότητα που σχετίζεται με πολλούς κλάδους της οικονομίας. Απαιτεί τη συμβολή οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών δεδομένων και γι' αυτό περιγράφεται ως εξαιρετικά πολύπλευρος τομέας.

Η βιβλιογραφία περιέχει πληθώρα ορισμών για την έννοια του τουρισμού και οι περισσότεροι από αυτούς λαμβάνουν υπόψη τρεις βασικές παραμέτρους: την απόσταση του ταξιδιού, το χρόνο που διαρκεί και το σκοπό της μετακίνησης. Σύμφωνα με τη Γιδάρáκου (2010)³, *τουρισμός νοείται το σύνολο των δραστηριοτήτων και σχέσεων που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των τουριστών, των επιχειρηματιών που προσφέρουν υπηρεσίες και προϊόντα στους τουρίστες, των διοικητικών αρχών της χώρας και της φιλοξενούσας κοινότητας στη διαδικασία προσέλκυσης και φιλοξενίας των τουριστών και επισκεπτών*. Ένας πιο σύντομος ορισμός του τουρισμού δίνεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (W.T.O, 1994) : *Τουρισμός είναι οι δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και μένουν σε τόπους έξω από το σύνθητες περιβάλλον τους, όχι περισσότερο από ένα έτος, για σκόλη, επιχειρήσεις ή άλλο σκοπό*. Ο τελευταίος ορισμός, ως πιο γενικός, καθιστά δυνατό τον εντοπισμό της τουριστικής δραστηριότητας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η λέξη «τουρισμός» αναφέρεται σε όλες τις δραστηριότητες των ταξιδιωτών και περιλαμβάνει τους «τουρίστες» (επισκέπτες που διανυκτερεύουν στον προορισμό τους) και τους «εκδρομείς» (ημερήσιους επισκέπτες).

1.1.2. Η τουριστική αγορά

Σύμφωνα με τη Γιδάρáκου (2010)⁴, η τουριστική αγορά είναι ένα πλέγμα εμπορικών σχέσεων και συναλλαγών μεταξύ πελατών/τουριστών και προμηθευτών/πωλητών τουριστικών προϊόντων/ υπηρεσιών. Ανάλογα με τη χρήση του όρου, η τουριστική αγορά μπορεί να δηλώνει τα εξής:

- *Μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, δηλαδή έναν ορισμένο τόπο στον οποίο αναπτύσσεται μια συναλλακτική δραστηριότητα μεταξύ πωλητών και αγοραστών τουριστικών προϊόντων. Τα όρια τα οποία μπαίνουν σε μια τέτοια αγορά και η έκταση που αντιστοιχεί σε αυτή, κάθε άλλο παρά συγκεκριμένα μπορεί να είναι. (Ηγουμενάκης, 1996)⁵*
- *Ένα ορισμένο τουριστικό προϊόν ή μια κατηγορία ομοειδών τουριστικών προϊόντων. Σε αυτήν την περίπτωση υποδηλώνεται η συνολική ζήτηση για ένα τουριστικό προϊόν ή μια κατηγορία ομοειδών προϊόντων. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να γίνεται λόγος για την αγορά υπηρεσιών φιλοξενίας, πακέτο διακοπών, τουριστικών πακέτων γενικά κλπ. (Ηγουμενάκης, 1996)⁶.*

Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι, όταν ο όρος «τουριστική αγορά» συνδεθεί με την επιχειρηματική δραστηριότητα που αναπτύσσουν οι τουριστικές επιχειρήσεις, αποκτά ένα δυναμικότερο χαρακτήρα και τείνει να ταυτισθεί με την προσπάθεια που γίνεται εκ μέρους τους για επικερδή διάθεση των προϊόντων τους.

Οι συνιστώσες της τουριστικής αγοράς είναι τρεις:

1. *Τουριστική ζήτηση:* Αποτελεί την προθυμία και ικανότητα των καταναλωτών να προβούν σε συγκεκριμένες δαπάνες για αγορά και κατανάλωση τουριστικών προϊόντων. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν τη ζήτηση είναι: τα κίνητρα των τουριστών (περιβαλλοντικά, πολιτισμικά, κοινωνικά, νοητικών εικόνων), οι αντιλήψεις τους (προηγούμενες εμπειρίες, φήμες, παραδόσεις, προτιμήσεις), οι προσδοκίες τους (τουριστική εικόνα), αλλά και κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες (εισόδημα, κοινωνικο-επαγγελματική κατηγορία, τιμές)
2. *Τουριστική Προσφορά:* Αποτελείται από την ποσότητα, την ποιότητα και την ποικιλία των προσφερόμενων προϊόντων. Οι παράγοντες που διαμορφώνουν την προσφορά είναι: οι διατιθέμενοι πόροι (φυσικοί, πολιτισμικοί, κλπ), τα κεφάλαια και οι επενδύσεις (σε έργα υποδομής, προσπελασιμότητα, εγκαταστάσεις διαμονής, κλπ) καθώς και τα σχήματα τουριστικού σχεδιασμού στην περιοχή (διαμόρφωση ελκυστικού τουριστικού προϊόντος).
3. *Χώρος της αγοράς:* Ο χώρος της αγοράς αποτελείται από τους ενδιάμεσους φορείς, τους μεσάζοντες και τους μεσολαβητές που προωθούν το τουριστικό προϊόν.

Συμπερασματικά, λοιπόν, η τουριστική αγορά και το τουριστικό προϊόν διαμορφώνονται από ένα ευρύ πλέγμα κλάδων και θεσμικών φορέων που συνθέτουν την τουριστική βιομηχανία. Σύμφωνα με τον Ηγουμενάκη (1996)⁷, η τουριστική αγορά αποτελεί το σύνολο των δυνάμεων και συνθηκών που οδηγούν πωλητές και αγοραστές τουριστικών προϊόντων σε αποφάσεις που ικανοποιούν τις τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των δεύτερων, με την επικερδή διάθεση σε αυτούς εκ μέρους των πρώτων.

1.1.3. Μορφές τουρισμού

Τα είδη τουρισμού που αναπτύσσονται σε μία χώρα προσδιορίζουν τις μορφές τουριστικών επιχειρήσεων και καταλυμάτων που πρέπει να δημιουργηθούν σε αυτήν. Με τη λήψη της απόφασης για πραγματοποίηση επενδύσεων στον τουριστικό κλάδο και τη χορήγηση ειδικών κρατικών κινήτρων προς τους ιδιώτες για τη δημιουργία τουριστικών επιχειρήσεων, αρχίζει η τουριστική ανάπτυξη. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι οι τουριστικοί πόροι μιας χώρας ή μιας περιοχής γίνονται προσιτοί στο διεθνή τουρισμό. Στην περίπτωση που έχει διαπιστωθεί και διερευνηθεί κάποια δυναμική τουριστική ζήτηση, πρέπει να εναρμονιστούν προς αυτήν: το μέγεθος των επενδύσεων, η έκταση και η ποιότητα των τουριστικών έργων ή εγκαταστάσεων καθώς και τα αναγκαία επενδυτικά κριτήρια που χορηγεί το δημόσιο.

Οι μορφές του τουρισμού είναι διακρίσεις του γενικού τουριστικού συστήματος. Αποδίδουν τις σχέσεις και τα φαινόμενα που παρουσιάζονται μεταξύ των αντικειμενικών και υποκειμενικών τουριστικών στοιχείων. Με βάση τα κίνητρα και τις ανάγκες που δημιουργούν τα άτομα να κάνουν τουρισμό διακρίνουμε τα είδη του τουρισμού, τα οποία είναι τα εξής:

Τουρισμός ανάπαυσης και αναψυχής. Ονομάζεται και τουρισμός διακοπών, εκδρομικός τουρισμός και παραδοσιακός ή κλασικός τουρισμός. Αυτό το είδος τουρισμού αποτελεί μια δραστηριότητα του ελεύθερου χρόνου το ατόμου που σχετίζεται στενά με την επιθυμία του για ανάπαυση και αναψυχή. Αυτή η μορφή τουρισμού είναι αναμφίβολα η σημαντικότερη τόσο από άποψη μεγέθους στο σύνολο της τουριστικής αγοράς, όσο και από άποψη αναγκών σε πόρους και

υπηρεσίες που απαιτούνται για την καλύτερη εξυπηρέτηση των τουριστών συγκριτικά με τον εναλλακτικό τουρισμό.

Αγροτουρισμός. Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια από τις μορφές εναλλακτικού τουρισμού στον αγροτικό χώρο. Αποτελεί το σύνολο των τουριστικών υπηρεσιών (διαμονή, εστίαση, δραστηριότητες αναψυχής) που προσφέρονται από τις γεωργικές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις, οι οποίες διατηρούν τη γεωργία ως κύριο ή δευτερεύον επάγγελμα. Ο ΕΛΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης) (2003) ορίζει τον αγροτουρισμό ως ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με στόχο: 1. να συμβάλει ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, 2. να φέρει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες θα μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να αισθανθεί τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης και 3. να κινητοποιήσει τις παραγωγικές, πολιτισμικές και αναπτυξιακές δυνάμεις του τόπου, συμβάλλοντας έτσι στην αειφόρο περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Πολλές επιχειρήσεις στην Ελλάδα προσφέρουν τη δυνατότητα να απολαύσει κάποιος τα πλεονεκτήματα της υπαίθρου μέσω ειδικών προγραμμάτων αγροτουρισμού. Οι επιχειρήσεις αυτές κατηγοριοποιούνται σε εκθετήρια αγροτουριστικών προϊόντων, αγροτουριστικά κέντρα εστίασης και αναψυχής, τουριστικά γραφεία που αναλαμβάνουν την οργάνωση και την υλοποίηση προγραμμάτων αγροτουριστικού ενδιαφέροντος, αγροκτήματα, επιχειρήσεις παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων και εργαστήρια λαϊκής τέχνης.

Αθλητικός τουρισμός. Περιλαμβάνει τον τουρισμό αθλητών και θεατών αθλητικών γεγονότων καθώς και τον θαλάσσιο τουρισμό. Ο αθλητικός τουρισμός έχει σαν κύριο κίνητρο την άσκηση ενός αθλήματος. Η άθληση κατά τη διάρκεια

των διακοπών θεωρείται σε αυτή τη μορφή τουρισμού ο πιο σημαντικός παράγοντας μαζί με τη δυνατότητα που υπάρχει για την πραγματοποίηση εκδρομών και περιηγήσεων.

Θρησκευτικός τουρισμός. Ο θρησκευτικός τουρισμός αποτελεί μία μορφή τουρισμού, η οποία αφορά σε μια κατηγορία ατόμων που επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους που βρίσκονται στη χώρα διαμονής τους ή σε κάποια άλλη είτε για λόγους λατρείας, είτε για να πάρουν μέρος σε κάποιες θρησκευτικές εκδηλώσεις ή τελετές. Στις μέρες μας, ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να οριστεί ως μία ειδική μορφή τουρισμού, που εκφράζει την επιθυμία του ατόμου να μετακινηθεί από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας του και να πάει σε έναν άλλο τόπο που τον θεωρεί ιερό (π.χ. ναό, μοναστήρι, ασκητήριο, τάφο αγίου), επιλέγοντας συχνά και συγκεκριμένο χρόνο (π.χ. Χριστούγεννα, Μεγάλη Εβδομάδα, Δεκαπενταύγουστο, θρησκευτική πανήγυρη, εορτή αγίου) με σκοπό την επικοινωνία του με το θείο, την εκπλήρωση ενός τάματος ή την ένδειξη ευγνωμοσύνης (Rinschede 1992)⁸. Η μετακίνηση αυτή συνδέεται με το προσκύνημα, που είναι η βασική εκδήλωση του θρησκευτικού τουρισμού και θεωρείται από τους ταξιδιώτες - προσκυνητές ως κομβικό σημείο εκδήλωσης του υπερφυσικού.

Οικολογικός τουρισμός (οικοτουρισμός). Οικολογικός τουρισμός ορίζεται ως μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη ταξιδιωτική δραστηριότητα, σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές, με στόχο την απόλαυση και γνωριμία των φυσικών αλλά και ενταγμένων στο φυσικό περιβάλλον, αγαθών. Όντας μια περιορισμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων δραστηριότητα - ή μη καταναλωτική - ο οικοτουρισμός εκτός του ότι προσφέρει ευχαρίστηση / απόλαυση και γνώσεις / εμπειρίες στον επισκέπτη, διατηρεί και ενισχύει την ευημερία των τοπικών κοινοτήτων, που θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα μιας τέτοιας δραστηριότητας και αναπτυξιακής διαδικασίας. Ο οικολογικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή η οποία έχει άμεση σχέση

με το αγροτικό περιβάλλον και είναι συνυφασμένος και με δραστηριότητες σε αγροτικούς χώρους, οι οποίες προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος και προσφέρει στους τουρίστες θετικές εμπειρίες και ευκαιρίες για γνωριμία με το περιβάλλον και γενικότερα με την ύπαιθρο.

Οικονομικός τουρισμός. Ο οικονομικός τουρισμός αποτελείται από τον επαγγελματικό τουρισμό, το συνεδριακό τουρισμό, τον εκθεσιακό τουρισμό και τον τουρισμό κινήτρων (incentive tours). Η μορφή αυτή τουρισμού περιλαμβάνει την οργάνωση συνεδρίων και διεθνών εκθέσεων σε περιοχές που προσφέρουν και άλλες δυνατότητες. Έχει αποδειχτεί μάλιστα ότι όσες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις επένδυσαν σε μεγάλα και σύγχρονα συνεδριακά κέντρα διαπίστωσαν ότι ο τζίρος των συνεδριακών πελατών τους ήταν διπλάσιος από αυτόν των άλλων πελατών τους και ότι παρά τη διεθνή ύφεση η ζήτηση για συνεδριακό τουρισμό βαίνει αυξανόμενη. Το θετικό με αυτού του είδους του τουρισμού είναι ότι μπορεί να συνδυαστεί και με άλλα είδη τουρισμού.

Πολιτιστικός τουρισμός. Ως πολιτιστικός τουρισμός προσδιορίζεται η περιήγηση με κεντρικό κίνητρο την επίσκεψη των πολιτιστικών μνημείων και των πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς ενός προορισμού, όπως αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά μνημεία, θρησκευτικά μνημεία, το δομημένο περιβάλλον (οικιστικά σύνολα αρχιτεκτονικής αξίας, παραδοσιακοί οικισμοί, ιστορικά κέντρα πόλεων, ιστορικοί φάροι κλπ) και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις (μουσικής, χορού, τέχνης, θεάτρου κλπ.). Αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική μορφή τουρισμού, αφού το πολιτιστικό κίνητρο ήταν και παραμένει ένας από τους κυριότερους λόγους ταξιδιών για τους τουρίστες σε παγκόσμιο επίπεδο. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο συνδυασμός του αρχαιολογικού πλούτου και του αρχαιοελληνικού πολιτισμού αποτελεί διαχρονικά έναν από τους κυριότερους πόλους προσέλκυσης τουριστών στην χώρα και ένα σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι άλλων τουριστικών προορισμών.

Τουρισμός υγείας. Ο τουρισμός υγείας («θεραπευτικός τουρισμός») έχει καθιερωθεί ως μορφή διακοπών σε συνδυασμό με την παροχή ενός ευρύτερου φάσματος ιατρικών υπηρεσιών και την ευεξία. Οι κύριες εκφάνσεις του τουρισμού υγείας μπορούν να διακριθούν στον «ιατρικό τουρισμό» που απευθύνεται σε τουρίστες – ασθενείς που κάνουν χρήση συνήθως εξειδικευμένων υπηρεσιών ιατρικής παρακολούθησης και θεραπείας, καθώς και στον «τουρισμό ευεξίας» που απευθύνεται σε τουρίστες που επιθυμούν να εμπλουτίσουν τις διακοπές τους με υπηρεσίες βελτίωσης ή διατήρησης της υγείας τους (SPA, θαλασσοθεραπεία, υδροθεραπεία κλπ.). Στην τελευταία κατηγορία εντάσσεται και ο παραδοσιακός «ιαματικός τουρισμός» (θερμαλισμός).

Οινοτουρισμός. Ο οινοτουρισμός εντάσσεται στην κατηγορία του αγροτουρισμού. Η διαμόρφωση του οινοτουριστικού προϊόντος συνίσταται στην ύπαρξη περιοχών αμπελοκαλλιέργειας, και ιδιαίτερα παραγωγής οίνων ΟΠΑΠ (Ονομασίας Προέλευσης Ανώτερης Ποιότητας), σε συνδυασμό με την παρουσία επισκέψιμων οινοποιείων με κατάλληλες υποδομές και υπηρεσίες εξυπηρέτησης επισκεπτών.

Γαστρονομικός τουρισμός. Ο γαστρονομικός τουρισμός προσδιορίζεται από την επαφή και γνωριμία των επισκεπτών με την τοπική / παραδοσιακή κουζίνα και μέσω αυτής με τοπικές παραδόσεις, τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις, γεωργικές δραστηριότητες κλπ. Προστιθέμενη αξία για την ανάπτυξη του γαστρονομικού τουρισμού μιας περιοχής αποτελεί η προσφορά αγροτικών προϊόντων με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνα που παράγονται από τοπικές πρώτες ύλες, προϊόντα βιολογικής παραγωγής, προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (ΠΟΠ) ή γεωγραφικής ένδειξης (ΠΓΕ).

Αρχιτεκτονικός τουρισμός. Συστατικό στοιχείο της προσφοράς εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων μπορεί να αποτελέσει και η ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς μιας περιοχής. Ο πλούτος και η ποικιλομορφία της αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς αναδεικνύονται σε διατηρητέους

παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά κτίρια, κάστρα και φρούρια ρωμαϊκής, ενετικής, βυζαντινής και οθωμανικής περιόδου, ιστορικούς φάρους καθώς και σε μνημεία της νεότερης ιστορίας (δημόσια κτίρια, οικίες επιφανών προσώπων, κεντρικές πλατείες πόλεων κλπ) με μεγάλη ιστορική και αρχιτεκτονική αξία.

1.1.4. Η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα

Ο τουρισμός αποτελεί κεντρικό πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, με σημαντική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και στην απασχόληση.

Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, οι ήπιες κλιματολογικές συνθήκες και το φυσικό κάλλος της Ελλάδας έχουν ως αποτέλεσμα η χώρα να συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων τουριστικών προορισμών παγκοσμίως.

Για να κατανοήσουμε τη σημασία του τουριστικού τομέα για την Ελλάδα, αρκεί να παρουσιάσουμε τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία για τον τουρισμό της χώρας το 2013.

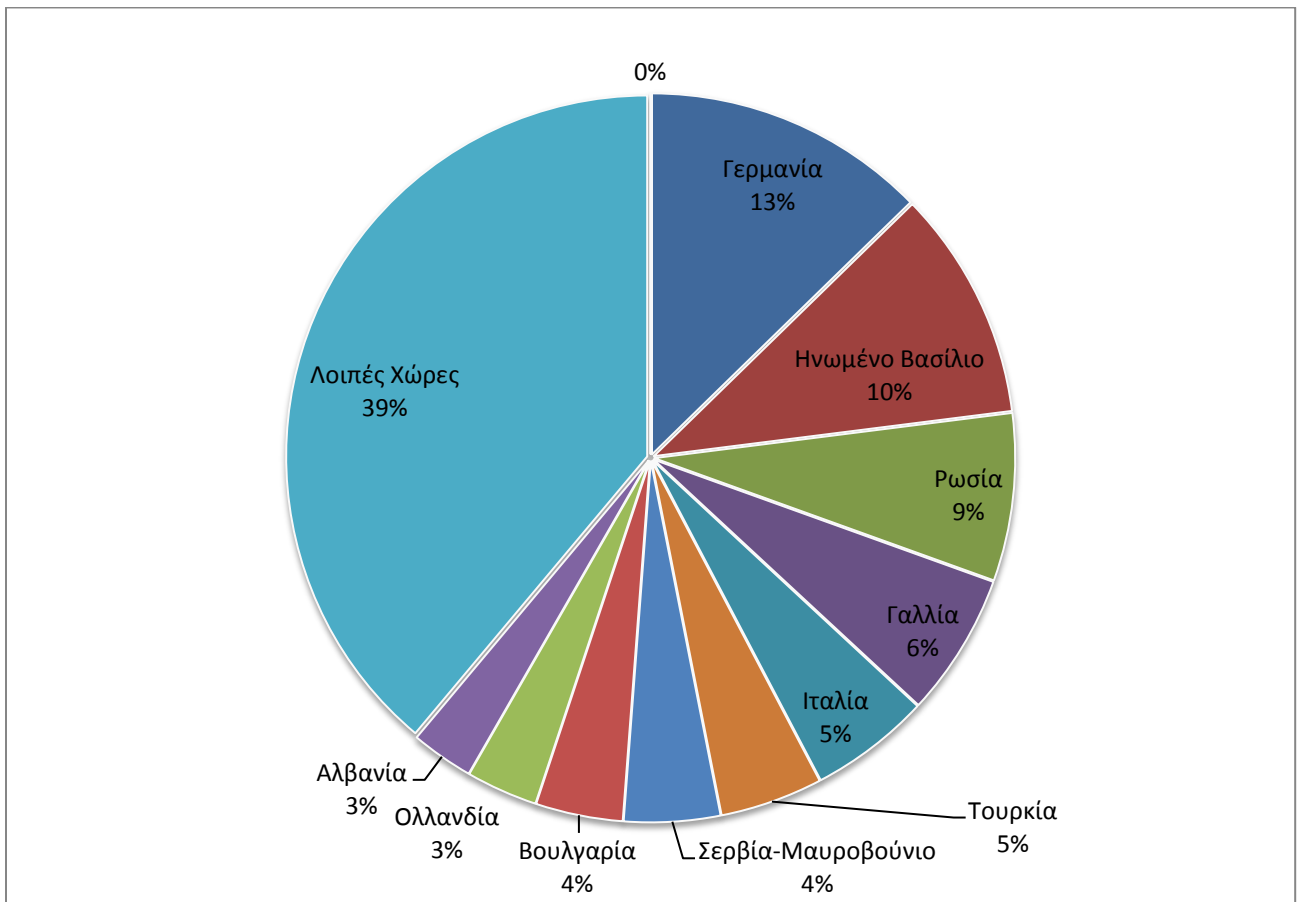
Βασικά μεγέθη του ελληνικού τουρισμού, 2013

Συμμετοχή στο ΑΕΠ	16,3%
Συμμετοχή στην απασχόληση	18,2%
Απασχολούμενοι	657.100
Διεθνείς ταξιδιωτικές εισπράξεις	11,7 δις €
Διεθνείς τουριστικές αφίξεις	17,9 εκατ.
Μέση κατά Κεφαλή Δαπάνη	653 €
Μερίδιο Ευρωπαϊκής Αγοράς	3,2%
Μερίδιο Παγκόσμιας Αγοράς	1,6%
Ξενοδοχειακό δυναμικό	9.677 ξενοδοχεία 773.445 κλίνες

Πηγή: ΣΕ.ΤΕ. Επεξεργασία στοιχείων ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Όπως μπορούμε να δούμε από τον παραπάνω πίνακα, ο τουρισμός συμμετείχε στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της χώρας το 2013 σε ποσοστό 16,3%, ποσοστό σημαντικά υπολογίσιμο, ενώ απασχολεί πάνω από μισό εκατομμύριο εργαζόμενους σε διάφορους τομείς δραστηριότητας. Σημαντικό είναι άλλωστε και το ποσοστό συμβολής του τουρισμού στην απασχόληση, το οποίο ξεπερνάει το 18%.

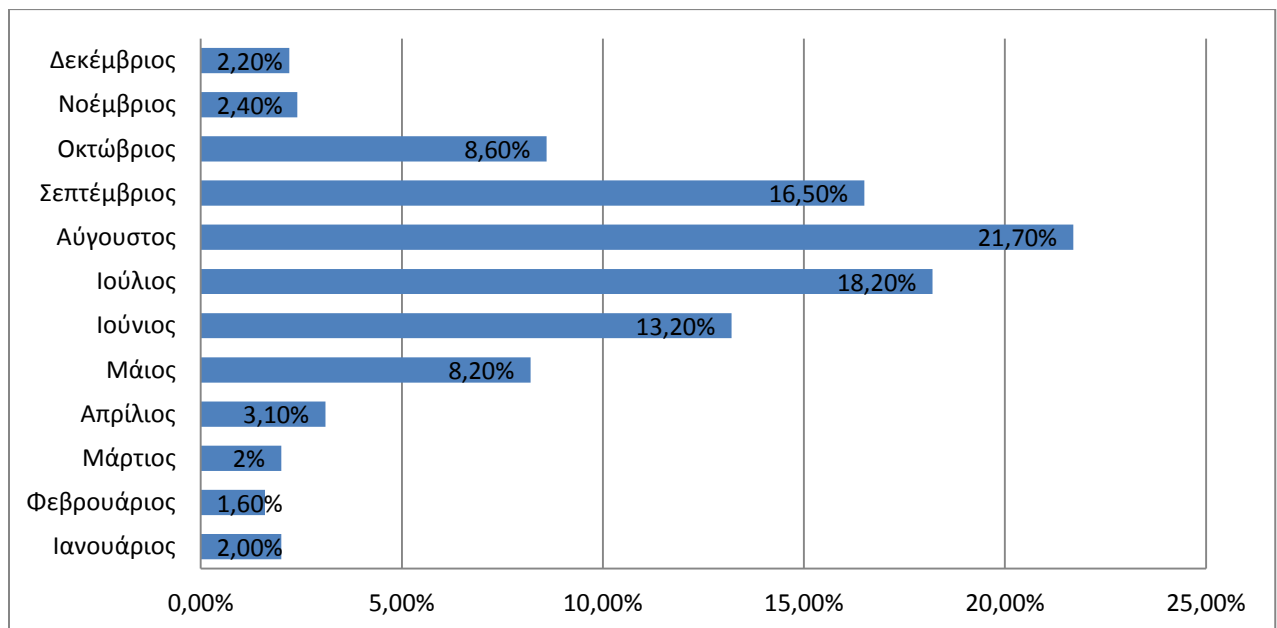
Γράφημα 1. Οι 10 κορυφαίες αγορές προέλευσης βάσει μεριδίου στις Διεθνείς Τουριστικές Αφίξεις, 2013

Πηγή: ΣΕ.ΤΕ. Επεξεργασία στοιχείων ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Παρατηρούμε ότι η κύρια χώρα εισαγωγής τουριστών για την Ελλάδα είναι η Γερμανία με ποσοστό 13%, δεύτερη σε ποσοστό χώρα είναι το Ηνωμένο Βασίλειο με 10%, Τρίτη η Ρωσία με 8% και ακολουθούν οι λοιπές χώρες.

Γράφημα 2.Εποχικότητα Διεθνών τουριστικών αφίξεων, 2013

Πηγή: ΣΕ.ΤΕ. Επεξεργασία στοιχείων ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Οι τουριστικές αφίξεις στη χώρα μας παρουσιάζουν έντονη εποχικότητα, όπως μπορούμε να δούμε και από το παραπάνω διάγραμμα. Όπως είναι αναμενόμενο, σημαντική αύξηση του τουρισμού παρατηρείται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, με την κορύφωση της τουριστικής περιόδου να λαμβάνει χώρα το μήνα Αύγουστο, λαμβάνοντας το ποσοστό 21,70% της ετήσιας τουριστικής κίνησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2.1. Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου - Υπηρεσιών»

2.1.1. Λίγα λόγια για το πρόγραμμα

Το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου & Υπηρεσιών» αποτελούσε μια επιμέρους πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με στόχο την ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που θα υλοποιούσαν επενδύσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία, το περιβάλλον και τις τεχνολογίες πληροφορικής. Ο προϋπολογισμός της προκήρυξης ανέρχεται σε 456 εκ. ευρώ και υλοποιείται στις 13 Περιφέρειες της χώρας, στους σχετικούς άξονες των πέντε Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).

Η Δράση συγχρηματοδοτείται από τα ΠΕΠ : Μακεδονίας – Θράκης, Δυτικής Ελλάδας Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, Αττικής και υλοποιείται από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα και τον ΕΦΕΠΑΕ.

Ενισχύθηκαν έργα επιλέξιμου προϋπολογισμού:

- Από τριάντα χιλιάδες έως τριακόσιες χιλιάδες ευρώ (30.000,00 έως 300.000,00 ευρώ) για τον τομέα «Μεταποίηση»
- Από είκοσι χιλιάδες έως τριακόσιες χιλιάδες ευρώ (20.000,00 έως 300.000,00 ευρώ) για τον τομέα «Τουρισμός»

- Από είκοσι χιλιάδες έως εκατό χιλιάδες ευρώ (20.000,00 έως 100.000,00 ευρώ) για τον τομέα «Εμπόριο - Υπηρεσίες».

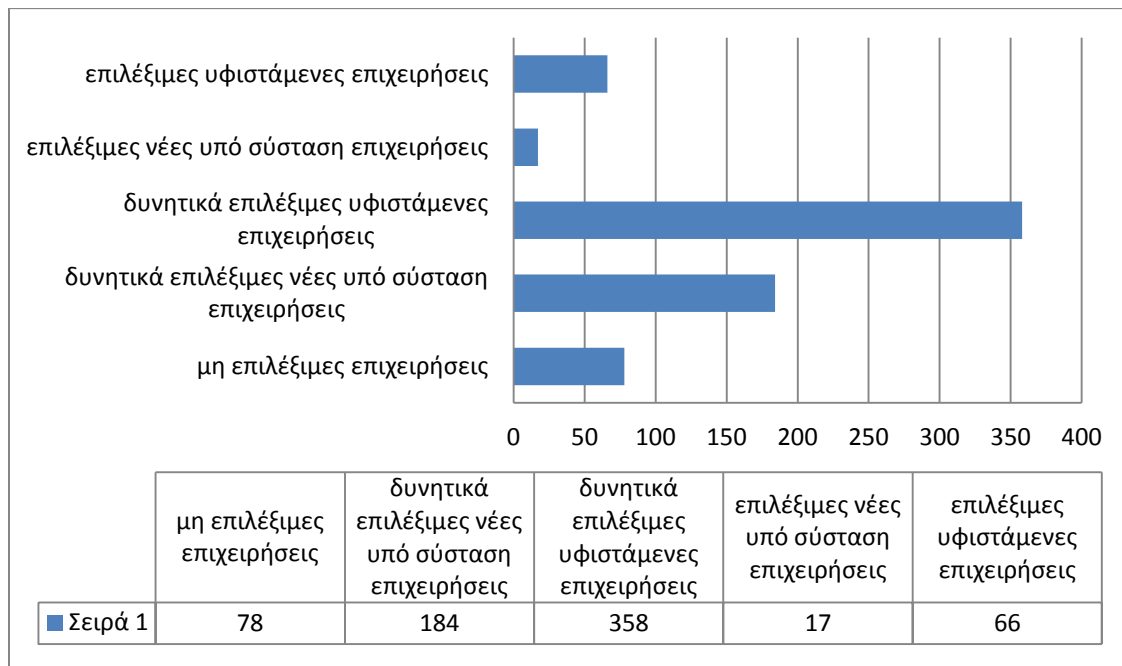
Στο πλαίσιο της παρούσας προκήρυξης μπορούσαν να υποβάλουν πρόταση:

- **υφιστάμενες επιχειρήσεις:** οι επιχειρήσεις που, μέχρι τις 31.12.2011, είχαν δύο ή περισσότερες κλεισμένες διαχειριστικές χρήσεις τουλάχιστον δωδεκάμηνης διάρκειας και που θα έπρεπε, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, να διέθεταν τον/τους δηλούμενο/νους ΚΑΔ πριν την υποβολή της πρότασης,
- **νέες - υπό σύσταση επιχειρήσεις:** οι επιχειρήσεις που δεν εμπίπταν στην ως άνω κατηγορία των υφιστάμενων. Οι νέες επιχειρήσεις θα έπρεπε, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, να διέθεταν τον/τους δηλούμενο/νους ΚΑΔ πριν την υποβολή της πρότασης, ενώ οι υπό σύσταση πριν την πρώτη εκταμίευση της επιχορήγησης.

2.1.2. Ένταξη και έγκριση χρηματοδότησης των έργων στο Πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου - Υπηρεσιών» στην Περιφέρεια Κρήτης

Στην Περιφέρεια Κρήτης κρίθηκαν επιλέξιμες για το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου - Υπηρεσιών» συνολικά 83 επιχειρήσεις που είχαν ως τομέα δραστηριότητας τον τουρισμό. Από αυτές οι 66 ήταν υφιστάμενες επιχειρήσεις και οι 17 νέες επιχειρήσεις υπό σύσταση. Επίσης, 78 επιχειρήσεις κρίθηκαν μη επιλέξιμες για το πρόγραμμα και η πρότασή τους απορρίφθηκε. Τέλος, τα δυνητικά εντασσόμενα έργα για το πρόγραμμα ήταν στο σύνολό τους 542 (358 υφιστάμενες επιχειρήσεις και 184 νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις.)

Γράφημα 3. «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» στην Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: Επεξεργασμένα στοιχεία από www.espa.gr

Στο σύνολό τους στην Περιφέρεια Κρήτης υπέβαλαν αίτηση 703 επιχειρήσεις από τις οποίες κρίθηκαν επιλέξιμες οι 83 (11,8%).

2.1.3. Εγκεκριμένα έργα του προγράμματος που αφορούν σε υφιστάμενες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης

Τις υφιστάμενες επιχειρήσεις που εγκρίθηκαν στην περιφέρεια Κρήτης για να υπαχθούν στο πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που

δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» και αφορούν στον τομέα του τουρισμού, μπορούμε να δούμε στον πίνακα 1.

Πίνακας 1. Κρήτη - Εγκεκριμένα έργα - Υφιστάμενες επιχειρήσεις - Τουρισμός

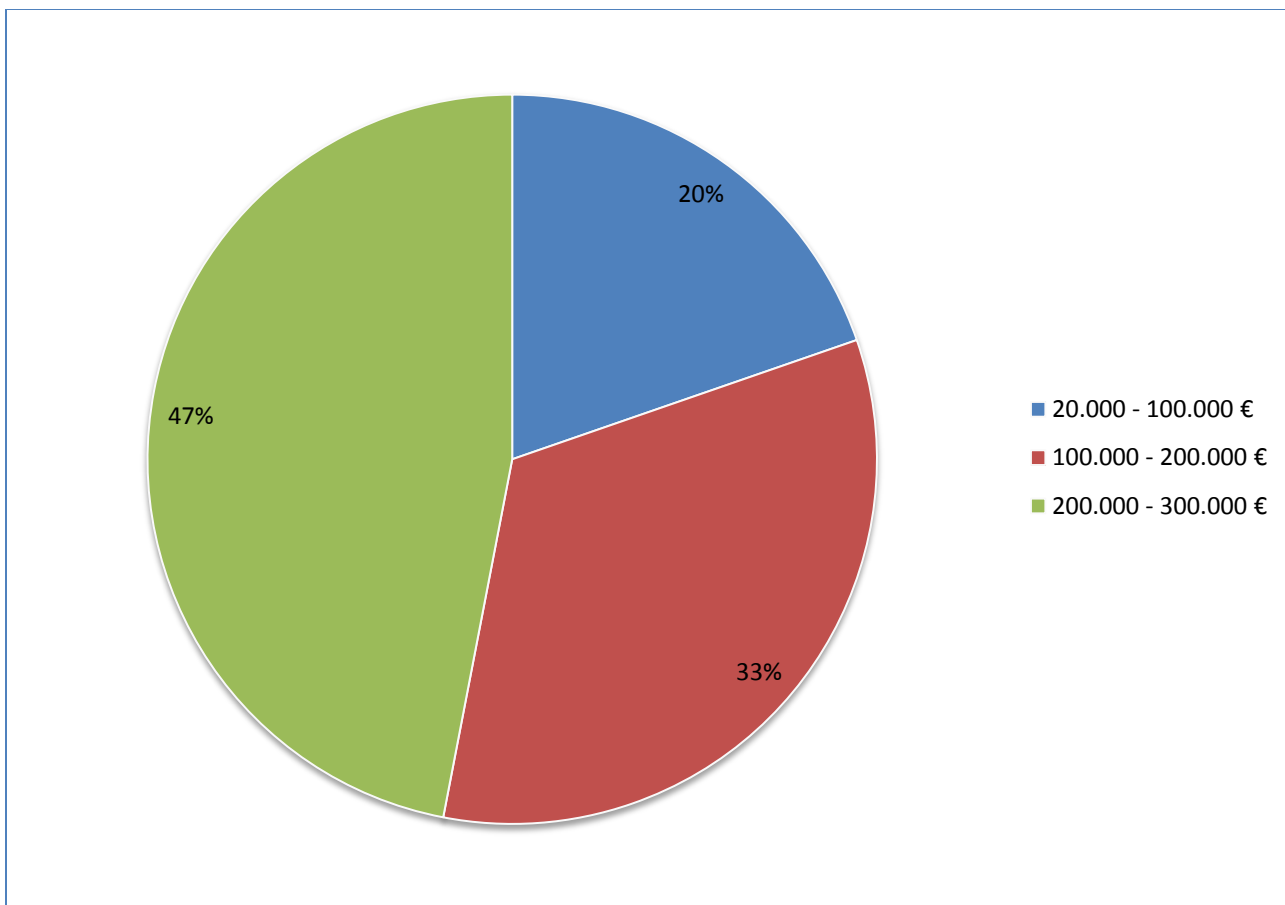
A/A	Επωνυμία Επιχείρησης	Επιχορηγούμενος Π/Υ	Δημόσια Δαπάνη
1	ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	177.861,21	88.930,60
2	ΠΟΥΛΕΝΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ ΠΡΟΚΟΠΑΚΗ	214.387,00	62.193,50
3	ΜΟΛΔΟΒΑΝΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	295.433,15	147.716,57
4	Ε. ΤΣΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ Α.Ε	150.473,93	75.236,96
5	ΤΖΕΛΗΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	300.000,00	150.000,00
6	ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΡΑΣΚΑΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	294.430,99	147.215,49
7	ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε. ΞΕΝΟΔΟΧΙΑΚΕΣ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ - ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	106.000,21	53.000,10
8	ΜΠΟΡΑ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ	300.000,00	150.000,00
9	ΜΠΙΚΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	173.085,56	86.542,78
10	ΓΑΣΠΑΡΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	300.000,00	150.000,00
11	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	300.000,00	120.000,00
12	ΛΟΥΛΟΥΔΑΚΗ ΠΗΝΕΛΟΠΗ	298.321,45	149.160,72
13	Γ. ΠΟΛΙΟΥΔΑΚΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	270.155,45	135.077,72
14	ΜΠΑΓΙΑΡΤΑΚΗ ΔΙΑΜΑΝΤΗ	300.000,00	150.000,00
15	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΔΡΗΡΟΣ ΑΕ	300.000,00	120.000,00

16	ΞΕΝΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	300.000,00	150.000,00
17	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ & ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΤΣΟΥΛΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	282.192,21	141.096,10
18	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε	171.409,32	85.704,66
19	Μ-Χ ΚΥΡΙΜΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΕ	152.312,10	76.156,05
20	ΚΑΜΕΛΙΑ ΑΕ	173.710,61	86.855,30
21	ΜΥΛΩΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	243.321,25	121.660,62
22	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α. Α.Ε.	286.491,60	143.245,80
23	ΚΤΙΣΤΑΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	276.142,75	138.071,37
24	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ι. ΚΑΙ Ρ. ΜΕΤΖΙΔΑΚΗ ΑΕ	77.638,68	38.819,34
25	ΜΠΑΤΖΕΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	144.544,29	72.272,14
26	ΜΠΡΑΟΥΔΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	185.290,90	92.645,45
27	ΚΑΛΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	156.083,46	78.041,73
28	ΦΙΤΣΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	86.576,24	43.288,12
29	Α. ΚΑΙ Μ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ-ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ- ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	64.053,50	32.026,75
30	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ-ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΙΝΑΧΩΡΙΟΥ Ε.Ε	272.917,50	136.458,75
31	ΜΠΟΥΝΤΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	181.479,40	90.739,70
32	ΚΙΝΔΕΛΗ ΔΑΝΑΗ	28.403,56	14.201,78
33	ΚΟΡΙΝΑ ΔΙΓΑΛΑΚΗ Α.Ε. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	251.974,22	125.987,11
34	ΜΠΡΟΚΟΛΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	52.738,32	26.369,16
35	ΚΟΥΡΑΤΟΡΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	231.674,50	115.837,25
36	ANGEL VILLAGE ΑΕΒΕΤ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	297.502,84	148.751,42
37	ΛΙΟΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	145.098,19	72.549,09
38	ΚΟΥΜΙΑΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	96.432,85	48.216,42
39	ΑΡΕΤΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	103.971,00	51.985,50
40	ΖΕΡΒΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	79.936,50	39.968,25
41	ΠΕΤΡΑΚΗ ΖΑΧΑΡΕΝΙΑ	121.937,23	60.968,61
42	ΤΡΥΦΩΝ ΜΟΤΑΚΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΙ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε	300.000,00	150.000,00

43	ΣΚΕΥΑΚΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	- 289.567,69	144.783,84
44	ΤΖΟΜΠΑΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ	101.067,50	50.533,75
45	ΑΓΙΑ ΓΑΛΗΝΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ	277.144,53	138.572,26
46	ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΔΟΥΡΟΥΝΤΟΥΔΑΚΗΣ ΑΕ	192.944,20	96.472,10
47	ΑΦΟΙ Α. ΔΕΛΗΜΠΑΣΗ ΟΕ	139.104,34	69.552,17
48	ΠΑΠΑΔΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ ΕΕ	57.843,33	28.921,66
49	ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ	296.002,00	148.001,00
50	ΚΑΝΤΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.	76.621,54	38.310,77
51	ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΔΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	76.460,12	38.230,06
52	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	68.062,87	34.031,43
53	ΑΡΧΟΝΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	257.526,53	128.763,26
54	ΝΗΣΑΝΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	274.927,15	137.463,57
55	ΣΤΑΥΡΟΥΔΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	198.437,96	99.218,98
56	ΠΡΑΞΙΣ ΑΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΕΙΡΕΙΑ	106.558,92	53.279,46
57	Α & Π ΚΟΡΑΚΑΣ ΟΕ	146.250,93	73.125,46
58	ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	124.151,35	62.075,67
59	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΗΤΣ Τ.Ξ.Ε.Α.Ε	287.016,48	143.508,24
60	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΗΒ	87.399,80	43.699,90
61	ΚΟΚΟΛΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	66.576,09	33.288,04
62	ΓΩΝΙΩΤΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	300.000,00	150.00,00
63	ΧΛΙΑΟΥΤΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	293.638,66	146.819,33
64	ΠΑΡΑΓΙΟΥΔΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	120.387,30	60.193,65
65	ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	295.339,85	147.669,92
66	ΣΜΑΡΓΙΑΝΑΚΗ ΜΑΡΙΑ	267.600,88	133.800,44
	ΣΥΝΟΛΑ	12.854.611,99	6.367.305,87

Πηγή: www.espa.gr

Από τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να δούμε ότι οι περισσότερες υφιστάμενες επιχειρήσεις ήταν επιλέξιμου προϋπολογισμού πάνω από 200.000 ευρώ, ακολουθούν αριθμητικά επιχειρήσεις επιλέξιμου προϋπολογισμού από 100.000 έως 200.000 ευρώ, και τέλος οι λιγότερες αριθμητικά είναι οι επιχειρήσεις που είχαν επιλέξιμο προϋπολογισμό κάτω των 100.000 ευρώ. Τα αντίστοιχα ποσοστά παρουσιάζονται στο γράφημα 4.

Γράφημα 4. Ποσά επιχορήγησης σε υφιστάμενες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: Επεξεργασμένα στοιχεία από www.espa.gr

Όπως μπορούμε να δούμε και στο γράφημα, περίπου ένας στους δύο δικαιούχους επιχορηγήθηκε με ποσό μεγαλύτερο των 200.000 ευρώ (47%), ενώ οι λιγότερες ποσοστιαία επιχειρήσεις επιχορηγήθηκαν με ποσό κάτω των 100.000 ευρώ (20%).

2.1.4. Εγκεκριμένα έργα του προγράμματος που αφορούν σε νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης

Οι νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» στην Περιφέρεια Κρήτης είναι οι εξής:

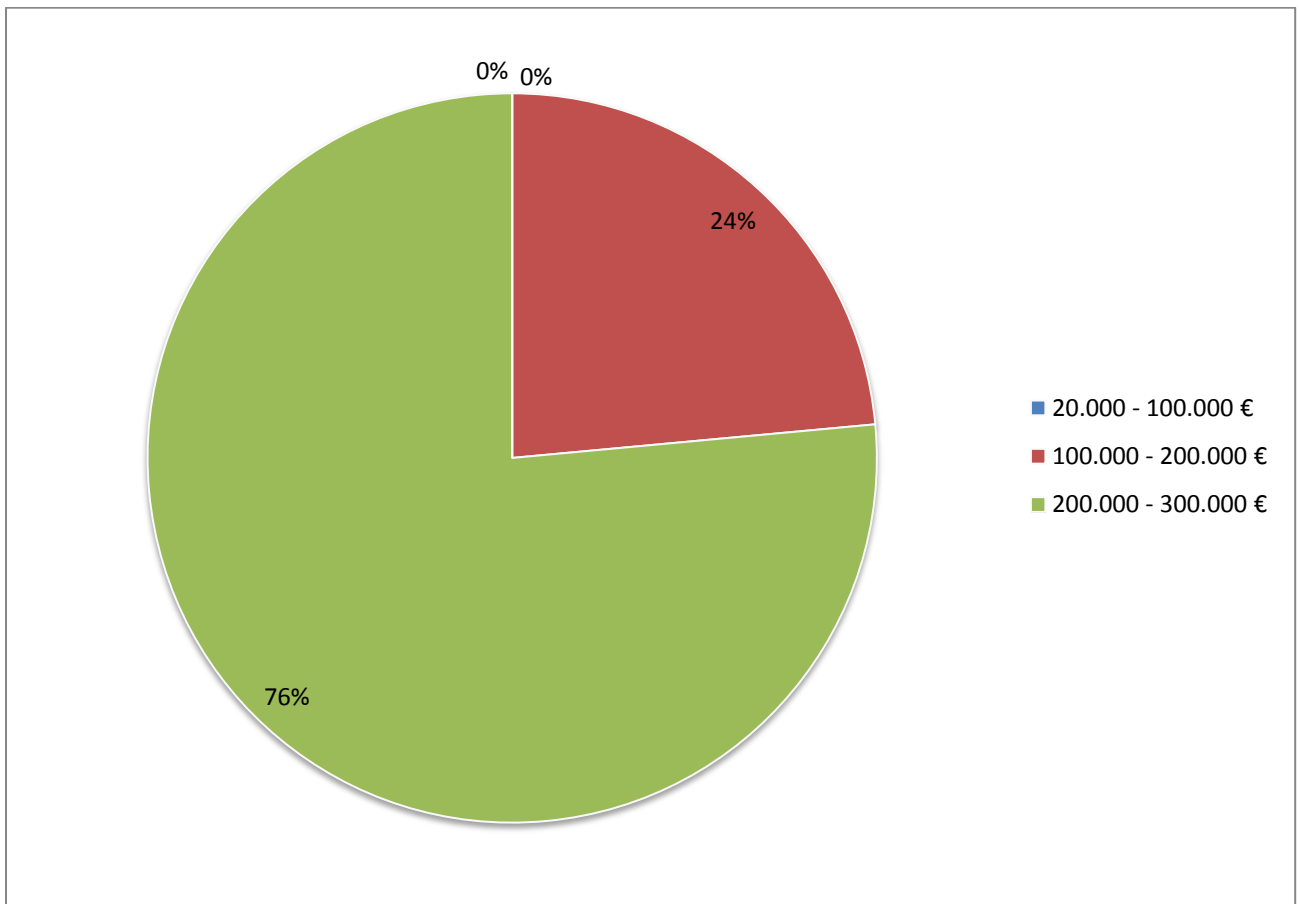
Πίνακας 2. Κρήτη - Εγκεκριμένα έργα – Νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις – Τουρισμός

A/A	Επωνυμία Επιχείρησης	Επιχορηγούμενος Π/Υ	Δημόσια Δαπάνη
1	ΧΑΡΟΚΟΠΑΚΗΣ ΣΤΑΦΥΛΑΡΑΚΗ ΕΕ	298.121,26	149.060,63
2	ΦΑΛΕΛΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	169.317,65	84.658,82
3	ΓΚΟΛΕΜΗ ΜΑΡΙΑ	289.768,18	144.884,09
4	ΖΕΡΒΟΓΙΑΝΝΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	112.224,00	56.112,00
5	ΑΝΤΩΝΑΚΗ ΒΑΡΒΑΡΑ & ΣΙΑ ΟΕ	300.000,00	150.000,00
6	ΜΑΡΑΖΑΚΗ ΣΑΡΤΟΡΙ ΜΑΡΙΑ ΙΣΜΗΝΗ , ΜΑΡΑΖΑΚΗΣ ΜΥΡΩΝ	205.213,03	100.187,76
7	ΦΩΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	300.000,00	150.000,00
8	ΚΙΣΣΑΝΔΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ - ΜΟΥΝΔΡΙΑΝΑΚΗ ΑΓΑΠΗ Ι.Κ.Ε.	300.000,00	150.000,00
9	ΚΟΠΑΝΑΚΗ ΙΩΑΝΝΑ	158.605,73	77.359,11
10	Γ.ΛΥΔΑΚΗΣ , Ε.ΜΠΑΛΟΛΑΚΗ, Α.ΜΠΑΛΟΛΑΚΗΣ	291.643,55	145.821,77
11	ΠΑΝΤΕΛΙΔΑΚΗΣ ΕΠΕ	233.935,55	116.967,28
12	ΚΟΛΕΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ-ΣΑΒΒΑΣ	250.522,57	125.261,28
13	CASA SCORDILLI Ι.Κ.Ε.	289.934,49	144.967,24
14	ΞΕΝΑΚΗ ΑΝΔΡΙΑΝΑΞΕΝΑΚΗ ΑΝΔΡΙΑΝΑ	226.081,28	111.728,14
15	ΜΥΡΤΟΣ	136.943,41	68.471,70
16	ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ & ΣΙΑ Ο.Ε (ΥΠΟ ΣΥΣΤΑΣΗ)	240.471,74	120.235,87
17	ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ ΕΙΡΗΝΗ & ΛΑΜΠΑΔΑΡΗ ΜΑΡΙΑ ΟΕ	299.259,28	149.629,64
	ΣΥΝΟΛΑ	4.102.041,72	2.045.345,33

Πηγή: www.espa.gr

Τα ποσοστά επιλέξιμου προϋπολογισμού σε αυτή την περίπτωση διαφέρουν σε σχέση με τα αντίστοιχα για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις.

Γράφημα 5. Ποσά επιχορήγησης σε νέες υπό σύσταση επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: Επεξεργασμένα στοιχεία από www.espa.gr

Παρατηρούμε στο γράφημα 5 ότι καμία νέα επιχείρηση δεν είχε επιλέξιμο προϋπολογισμό κάτω των 100.000 ευρώ, κι αυτό είναι εύλογο αν αναλογιστούμε ότι θα πρέπει η επιχείρηση να στηθεί από το μηδέν. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών έχει προϋπολογισμό άνω των 200.000 ευρώ, σε ποσοστό που φτάνει το 76 %. Το 26% των νέων επιχειρήσεων έχει προϋπολογισμό από 100.000 έως 200.000 ευρώ.

2.2. Η κοινοτική πρωτοβουλία LEADER

2.2.1. Λίγα λόγια για το LEADER

Το 1991 ξεκίνησε στην Ελλάδα η εφαρμογή της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER η οποία αποτέλεσε την αρχή μίας νέας προσέγγισης στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης. Μέσω της LEADER στηρίχθηκε η ολοκληρωμένη και πολυτομεακή ανάπτυξη, ενώ παράλληλα δόθηκε η ευκαιρία στις τοπικές κοινωνίες να σχεδιάσουν και να επιλέξουν οι ίδιες τον τρόπο και τη "διαδρομή" ανάπτυξη τους. Τα ενθαρρυντικά αποτελέσματα της πρώτης πειραματικής εφαρμογής και η διαπίστωση ότι η Πρωτοβουλία συνέβαλε, αντιστρόφως ανάλογα με τον προϋπολογισμό της, στην ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού, οδήγησαν σε ένα πιο συστηματικό και ολοκληρωμένο σχεδιασμό της LEADER II. Η εφαρμογή της Πρωτοβουλίας συνεχίστηκε κατά την Γ' Προγραμματική Περίοδο μέσω της LEADER+, η οποία κινήθηκε στη λογική και τη φιλοσοφία των προηγούμενων εφαρμογών.

Στο πλαίσιο της προσέγγισης LEADER εφαρμόστηκαν τοπικά προγράμματα με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές. Αναλυτικότερα, η προσέγγιση LEADER στο πλαίσιο του Άξονα 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) 2007-2013 περιλάμβανε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης σε τοπική βάση, που προορίζονται για σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας.
- Τοπικές εταιρικές σχέσεις δημόσιου - ιδιωτικού τομέα, καλούμενες «Ομάδες Τοπικής Δράσης» (ΟΤΔ).

- Προσέγγιση εκ των κάτω προς τα άνω με εξουσία λήψης αποφάσεων για τις Ομάδες Τοπικής Δράσης όσον αφορά την εκπόνηση και την εφαρμογή μιας στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης.
- Πολυτομεακό σχεδιασμό και υλοποίηση της στρατηγικής με βάση την αλληλεπίδραση μεταξύ φορέων και έργων διαφόρων τομέων της τοπικής οικονομίας.
- Εφαρμογή καινοτόμων προσεγγίσεων.
- Εφαρμογή έργων συνεργασίας.
- Δικτύωση των τοπικών εταιρικών σχέσεων.

2.2.2. Οι περιοχές εφαρμογής των τοπικών προγραμμάτων LEADER

Οι τρεις εφαρμογές της πρωτοβουλίας LEADER περιορίστηκαν σε περιοχές που παρουσίαζαν τα μεγαλύτερα διαρθρωτικά προβλήματα και κυρίως σε ορεινές και μειονεκτικές. Ωστόσο, μετά την εμπειρία των εφαρμογών αυτών και παράλληλα λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη ισόρροπης ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, αλλά κυρίως την ανάγκη αντιμετώπισης των προβλημάτων των περιοχών που πλήττονται άμεσα από την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), η προσέγγιση LEADER στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΠΑΑ αφορούσε σε ορεινές, μειονεκτικές, αλλά και πεδινές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων και των νησιωτικών περιοχών της χώρας. Κατά την υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων LEADER, οι σχετικές παρεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν σε Δημοτικά/Τοπικά Διαμερίσματα μέχρι 5.000 κατοίκους, ενώ ήταν επιτρεπτή και η υλοποίηση παρεμβάσεων σε εκτός σχεδίου περιοχές Δημοτικών/Τοπικών Διαμερισμάτων με πληθυσμό έως και 10.000 κατοίκους.

Ειδικότερα, τα τοπικά προγράμματα του Άξονα 4 του Π.Α.Α. 2007 – 2013, αφορούν στην εφαρμογή των ακόλουθων μέτρων:

Κωδικός Μέτρου	Τίτλος Μέτρου
41	Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης
42	Συνεργασία
43	Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμφύχωση

Όλα τα παραπάνω μέτρα κατηγοριοποιούνται σε επιμέρους μέτρα και υπομέτρα, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Μέτρο	Κωδικός Υπομέτρου	Υπομέτρο
41. Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης	L123	Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων
	L311	Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
	L312	Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων
	L313	Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων
	L321	Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό
	L322	Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών
	L323	Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς
421. Διατοπική και διακρατική συνεργασία	421 α	Διατοπική συνεργασία
	421 β	Διακρατική συνεργασία
431. Δαπάνες λειτουργίας, απόκτηση δεξιοτήτων, εμφύχωση	431 α	Δαπάνες λειτουργίας της ΟΤΔ
	431 β	Απόκτηση δεξιοτήτων και εμφύχωση

Από ότι μπορούμε να δούμε στον παραπάνω πίνακα, οι τουριστικές δραστηριότητες υπάγονται στο υπομέτρο L313. Το συγκεκριμένο υπομέτρο κατηγοριοποιείται σε επιμέρους Δράσεις. Τις Δράσεις που αφορούν στον τουριστικό τομέα στην Περιφέρεια Κρήτης θα δούμε παρακάτω.

2.2.3. Η πρωτοβουλία LEADER στην Περιφέρεια της Κρήτης

Για την επιλογή των περιοχών και των φορέων ή διαφορετικά των Ομάδων Τοπικής Δράσης που ανέλαβαν την υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων, διενεργήθηκε σχετικός διαγωνισμός από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων. Τελικά επιλέχθηκαν 41 ΟΤΔ μεταξύ των οποίων ήταν και όλες οι αναπτυξιακές εταιρίες της Κρήτης που είχαν υλοποιήσει και το LEADER plus.

Συγκεκριμένα για τις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.) της Κρήτης οι Ομάδες Τοπικής Δράσης είναι οι εξής:

Π.Ε. Λασιθίου	Π.Ε. Ηρακλείου	Π.Ε. Ρεθύμνης	Π.Ε. Χανίων
Αναπτυξιακή Λασιθίου ΑΑΕ	ΑΚΟΜΜ Ψηλορείτης Αναπτυξιακή ΑΕ ΟΤΑ	ΑΚΟΜΜ Ψηλορείτης Αναπτυξιακή ΑΕ ΟΤΑ	ΟΤΔ Δυτικής Κρήτης ΟΑΔΥΚ
	Αναπτυξιακή Ηρακλείου ΑΑΕ	ΟΤΔ Δυτικής Κρήτης ΟΑΔΥΚ	

Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου

Στην Π.Ε. Ηρακλείου, οι τουριστικές επιχειρήσεις είχαν τη δυνατότητα να υπαχθούν στο πρόγραμμα LEADER μέσω των Δράσεων L313-5 και L313-8 του μέτρου 41 της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER.

Οι επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στη δράση L313-5 μέχρι σήμερα, σύμφωνα με στοιχεία της Αναπτυξιακής Ηρακλείου, είναι οι παρακάτω.

Πίνακας 3. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δράσης L313-5: "Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός μικρής δυναμικότητας υποδομής διανυκτέρευσης"

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Καπελλάκης Νικόλαος	Ίδρυση 5 τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών δυναμικότητας 15 κλινών	600.000,00	50%	300.000,00
2	Κουτσάκης Εμμανουήλ	Ίδρυση 4 τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών δυναμικότητας 12 κλινών	434.074,98	50%	217.037,49
3	Ιωάννης & Νικόλαος Σγουράκης (υπό σύσταση) ΟΕ	Ίδρυση ενοικιαζομένων επιπλωμένων διαμερισμάτων	570.000,00	50%	285.000,00
ΣΥΝΟΛΟ			1.604.074,98		802.037,49

Πηγή: Αναπτυξιακή Ηρακλείου ΑΑΕ

Παρατηρούμε ότι στη συγκεκριμένη Δράση πέρασαν τρεις προτάσεις, με συνολικό κόστος άνω των 400.000 ευρώ και δημόσια χρηματοδότηση το 50% του έργου.

Αντίστοιχα, οι επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στη δράση L313-8, σύμφωνα με στοιχεία της Αναπτυξιακής Ηρακλείου είναι οι ακόλουθες:

Πίνακας 4. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δράσης L313-8: Ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμός, επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. γραφεία αγροτικού τουρισμού, εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας).

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Σαμπίνε Ράουτερς	Επέκταση, εκσυγχρονισμός - αναβάθμιση εγκαταστάσεων και υπηρεσιών των στάβλων ΟΔΥΣΣΕΙΑ	211.622,18	50%	105.811,09
2	Μαραγκάκης Σπυρίδων	Δημιουργία χώρου γευσιγνωσίας κρητικών παραδοσιακών προϊόντων στο χώρο παλαιού ελαιουργείου	189.905,08	50%	94.878,35
ΣΥΝΟΛΟ			401.527,26		200.763,63

Πηγή: Αναπτυξιακή Ηρακλείου ΑΑΕ

Στη συγκεκριμένη Δράση εγκρίθηκαν δύο προτάσεις με μικρότερο προϋπολογισμό σε σύγκριση με τη Δράση L313-5. Αυτό είναι λογικό εάν αναλογιστούμε ότι η Δράση L313-5 περιλάμβανε ίδρυση τουριστικών κατοικιών που σαφώς έχουν υψηλότερο κόστος κατασκευής εν συγκρίσει με τη δημιουργία χώρου γευσιγνωσίας προϊόντων και την επέκταση εγκαταστάσεων στάβλων. Κι εδώ η δημόσια χρηματοδότηση είναι 50%.

Περιφερειακή Ενότητα Λασιθίου

Αντίστοιχα με την Π.Ε. Ηρακλείου, οι τουριστικές επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στο πρόγραμμα LEADER μέσω της Δράσης L313-5 του μέτρου 41 στην Π.Ε. Λασιθίου, είναι οι παρακάτω. Να σημειωθεί ότι για τη Δράση L313-8 στην Π.Ε. Λασιθίου δεν υπήρξαν δικαιούχοι.

Πίνακας 5. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δράσης L313-5: "ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός μικρής δυναμικότητας υποδομής διανυκτέρευσης"

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Κατρινάκη Μαρία	Εκσυγχρονισμός παραδοσιακού καφενείου	34.009,00	50%	17.004,50
2	Μαλλιτσουνάκη Μαρία	Ίδρυση παραδοσιακού καφενείου	28.342,00	50%	14.171,00
3	Κούρτογλου Γεώργιος	Δημιουργία εστιατορίου	68.486,00	50%	34.243,00
ΣΥΝΟΛΟ			130.837,00		65.418,50

Πηγή: Αναπτυξιακή Λασιθίου ΑΑΕ

Τρεις προτάσεις κρίθηκαν επιλεχθείσες για τη Δράση L313-5 στην Π.Ε. Λασιθίου με μικρότερο προϋπολογισμό εν συγκρίσει με την αντίστοιχη Δράση στην Π.Ε. Ηρακλείου. Αυτό είναι λογικό καθώς, από ότι φαίνεται από τους τίτλους των προτάσεων, πρόκειται για εκσυγχρονισμό και όχι για ίδρυση υποδομών διανυκτέρευσης. Και εδώ η δημόσια χρηματοδότηση είναι 50% και στις τρεις περιπτώσεις.

Περιφερειακή Ενότητα Ρεθύμνης

Στην Π.Ε. Ρεθύμνης, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους νομούς της Περιφέρειας Κρήτης, οι τουριστικές επιχειρήσεις μπορούσαν να υπαχθούν στο πρόγραμμα LEADER μέσω των Δράσεων L313-1 και L313-7 του μέτρου 41 και είναι οι παρακάτω.

Πίνακας 6. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δράσης L313-1: "ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης)"

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Δήμος Ανωγείων	Προμήθεια δύο θαλάμων τηλεφωνίας και διαδραστικής ενημέρωσης	20.000,00	100%	20.000,00
ΣΥΝΟΛΟ			20.000,00		20.000,00

Πηγή: ΑΚΟΜΜ- ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ Α.Α.Ε Ο.Τ.

Πίνακας 7. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δράσης L313-7: "ιδρύσεις και εκσυγχρονισμοί γραφείων οργάνωσης, πληροφόρησης και προώθησης αγροτικού τουρισμού"

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Γ. Δαφέρμος ΟΕ	Εκσυγχρονισμός γραφείου τουρισμού στο Μπαλί Μυλοποτάμου και εκσυγχρονισμός παραδοσιακής ταβέρνας στην Αξό Μυλοποτάμου	103.540,64	50%	51.770,32
ΣΥΝΟΛΟ			103.540,64		51.770,32

Παρατηρούμε ότι στη Δράση L313-1 υπάχθηκε μόνο μία πρόταση που αφορούσε σε προμήθεια θαλάμων τηλεφωνίας και διαδραστικής ενημέρωσης. Ο δικαιούχος ήταν ο Δήμος Ανωγείων και γι' αυτό το λόγο η χρηματοδότηση καλύφθηκε εξ' ολοκλήρου από δημόσια δαπάνη.

Στη Δράση L313-7 υπάχθηκε επίσης μία μόνο πρόταση, που αφορά σε εκσυγχρονισμό γραφείου τουρισμού και εκσυγχρονισμό παραδοσιακής ταβέρνας. Η συγκεκριμένη πρόταση χρηματοδοτήθηκε κατά 50% από το πρόγραμμα.

Περιφερειακή Ενότητα Χανίων

Στην Π.Ε. Χανίων, οι τουριστικές επιχειρήσεις που έχουν υπαχθεί στο πρόγραμμα LEADER μέσω των Δράσεων L313-5 και L313-8 του μέτρου 41, είναι οι παρακάτω.

Πίνακας 8. Πίνακας κατάταξης επενδυτικών σχεδίων Δρασης L313-5: "ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός μικρής δυναμικότητας υποδομής διανυκτέρευσης"

A/A	Επωνυμία	Τίτλος πρότασης	Συνολικό Κόστος	% Επιδ.	Δημόσια Δαπάνη
1	Κήπου Ανδριανή	Ίδρυση ταβέρνας	273.112,26	50%	136.556,13
2	Στεφανάκη Στυλιανή	Ίδρυση παραδοσιακού καφενείου	123.325,26	50%	61.662,63
3	Τριλυράκης Στυλιανός	Ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο εκσυγχρονισμού του χώρου εστίασης «Ντουνιάς»	54.411,38	50%	27.205,69
ΣΥΝΟΛΟ			450.848,90		225.424,45

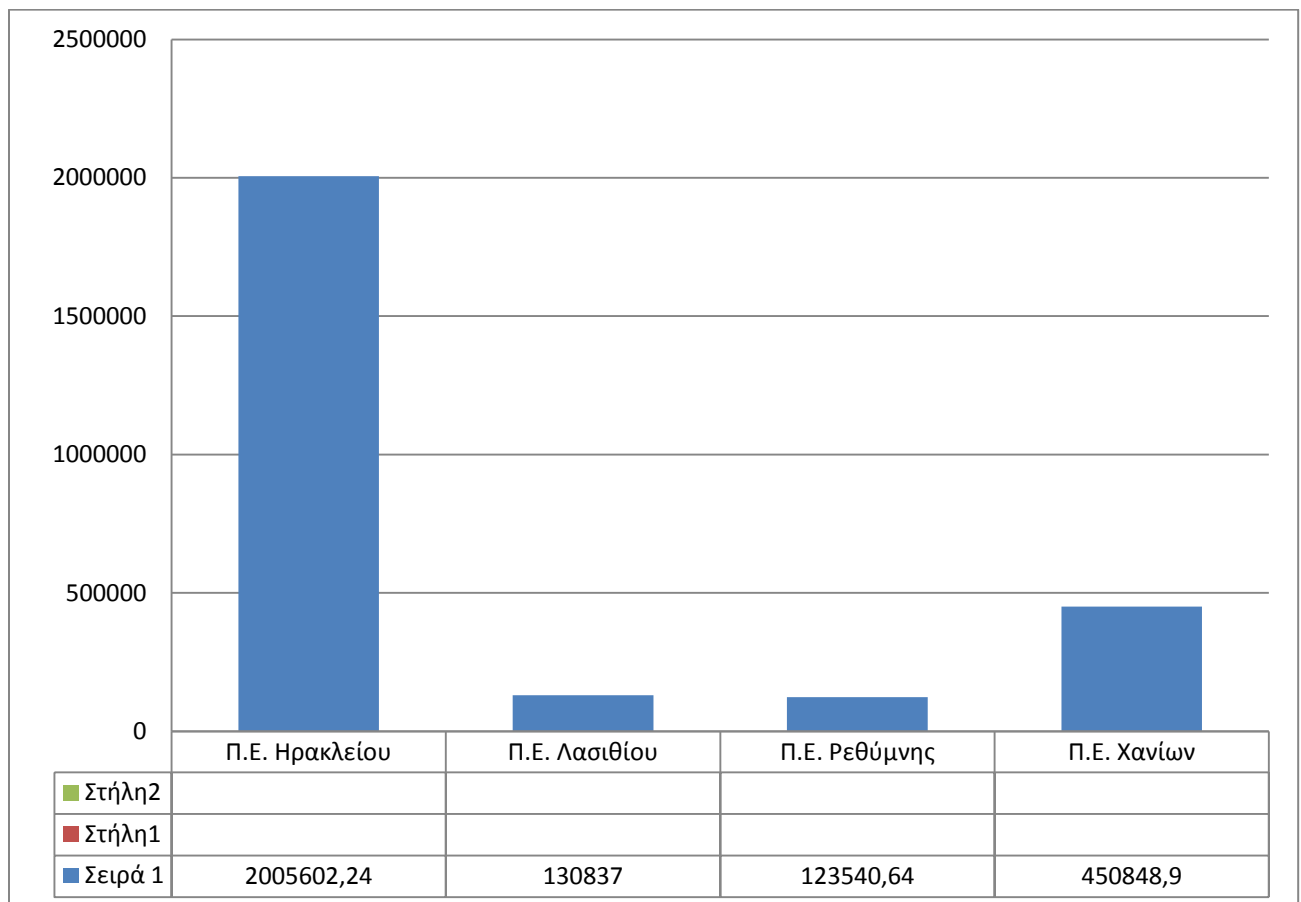
Πηγή: Ο.Α.Κ.

Όσον αφορά στην Π.Ε. Χανίων, οι προτάσεις ήταν τρεις και το συνολικό κόστος κυμαινόταν από 54.000 έως 273.000 ευρώ περίπου, ανάλογα με την έκταση των εργασιών. Σε όλες τις προτάσεις η δημόσια χρηματοδότηση ήταν 50%.

Από τα παραπάνω στοιχεία σχετικά με την απορρόφηση των κονδυλίων της πρωτοβουλίας Leader στην Περιφέρεια Κρήτης, καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα.

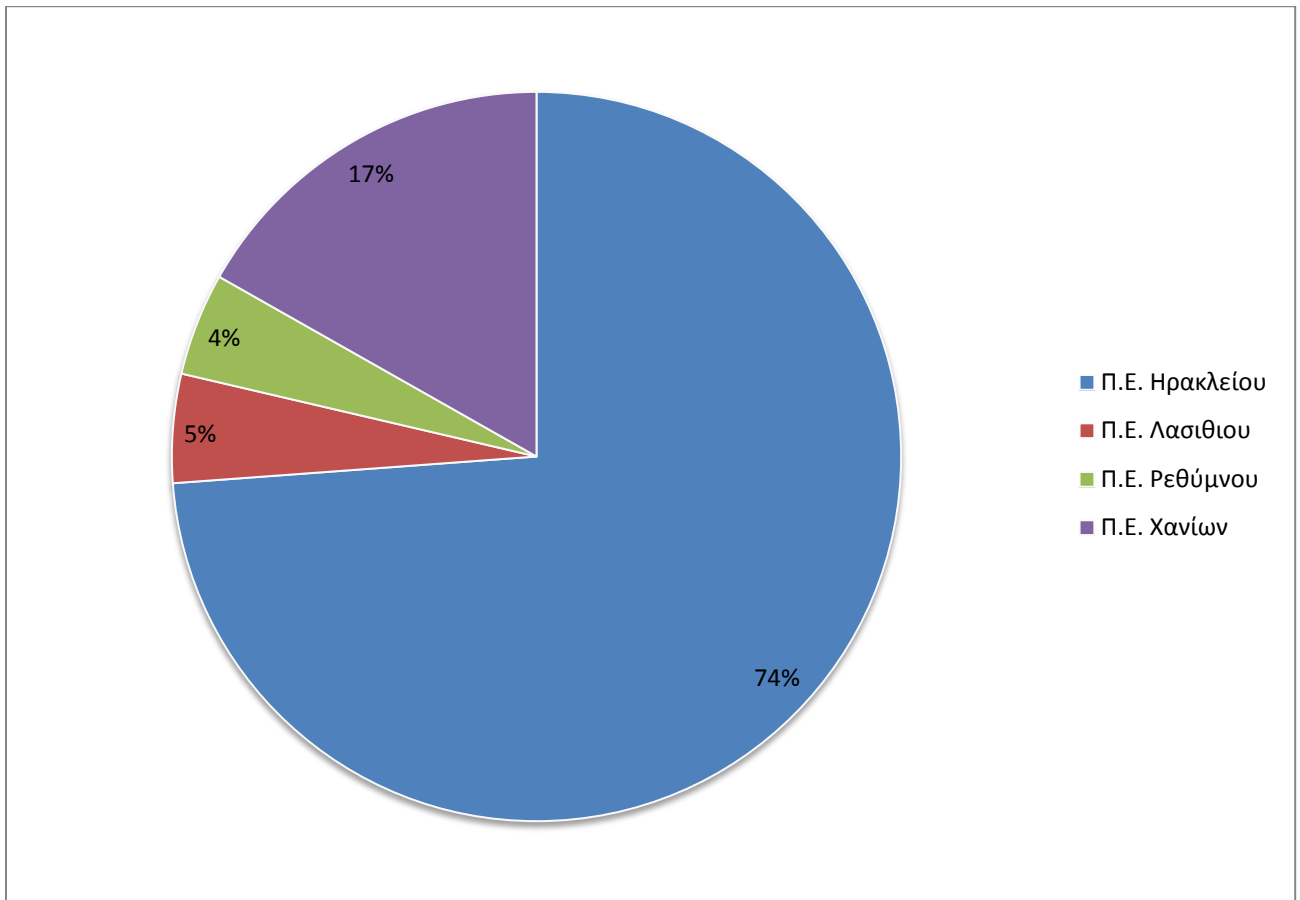
2.2.4. Χρηματοδότηση ανά Περιφερειακή Ενότητα

Γράφημα 6. Χρηματοδότηση ανά Π.Ε. στην Περιφέρεια Κρήτης

Όπως παρατηρούμε και από το γράφημα 6, το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης της Περιφέρειας Κρήτης έχει απορροφηθεί από την Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου. Συγκεκριμένα, η Π.Ε. Ηρακλείου έχει απορροφήσει 2.005.602,24 ευρώ για τις Δράσεις που αφορούν στην χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα, από σύνολο 2.710.828,78 ευρώ που έχουν απορροφηθεί από το υπομέτρο L313 για την Περιφέρεια Κρήτης. Ακολουθεί η Π.Ε. Χανίων με 450.848,90 ευρώ, η Π.Ε. Λασιθίου με 130.837,00 ευρώ και τέλος η Π.Ε. Ρεθύμνου με 123.540,64 ευρώ. Ποσοστιαία αυτά τα ποσά μεταφράζονται ως εξής:

Γράφημα 7. Ποσοστό χρηματοδότησης ανά Περιφερειακή Ενότητα

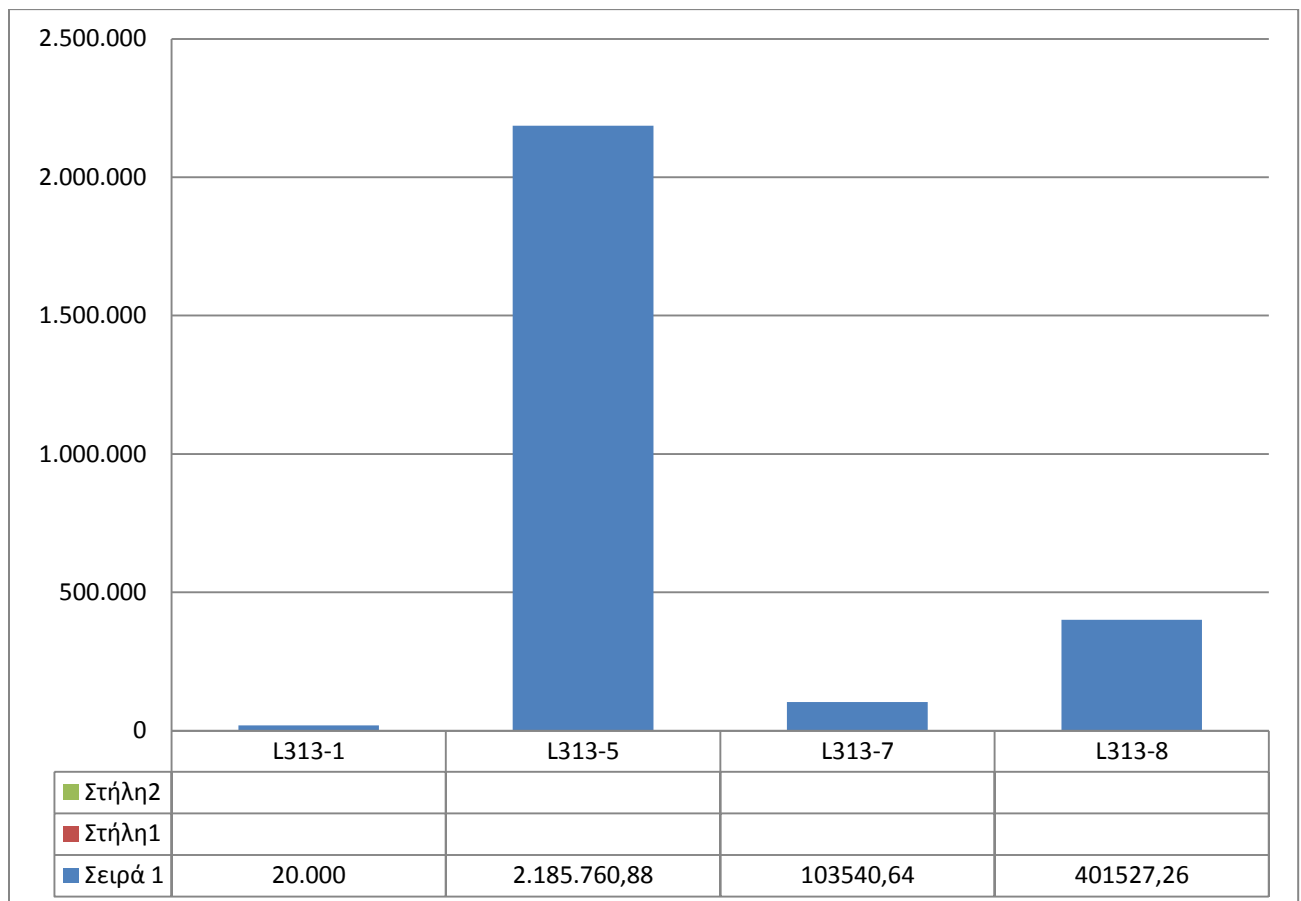

Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο «κομμάτι της πίτας» το καταλαμβάνει το Ηράκλειο με ποσοστό 74%, ακολουθούν τα Χανιά με 17% ενώ το Ρέθυμνο και το Λασίθι καταλαμβάνουν μονοψήφια ποσοστά στο σύνολο της χρηματοδότησης.

2.2.5. Χρηματοδότηση ανά Δράση του μέτρου 41

Κατά τη χρηματοδότηση των Δράσεων του υπομέτρου L313 του μέτρου 41 της Πρωτοβουλίας Leader, τα ποσά κατανέμονται ως εξής:

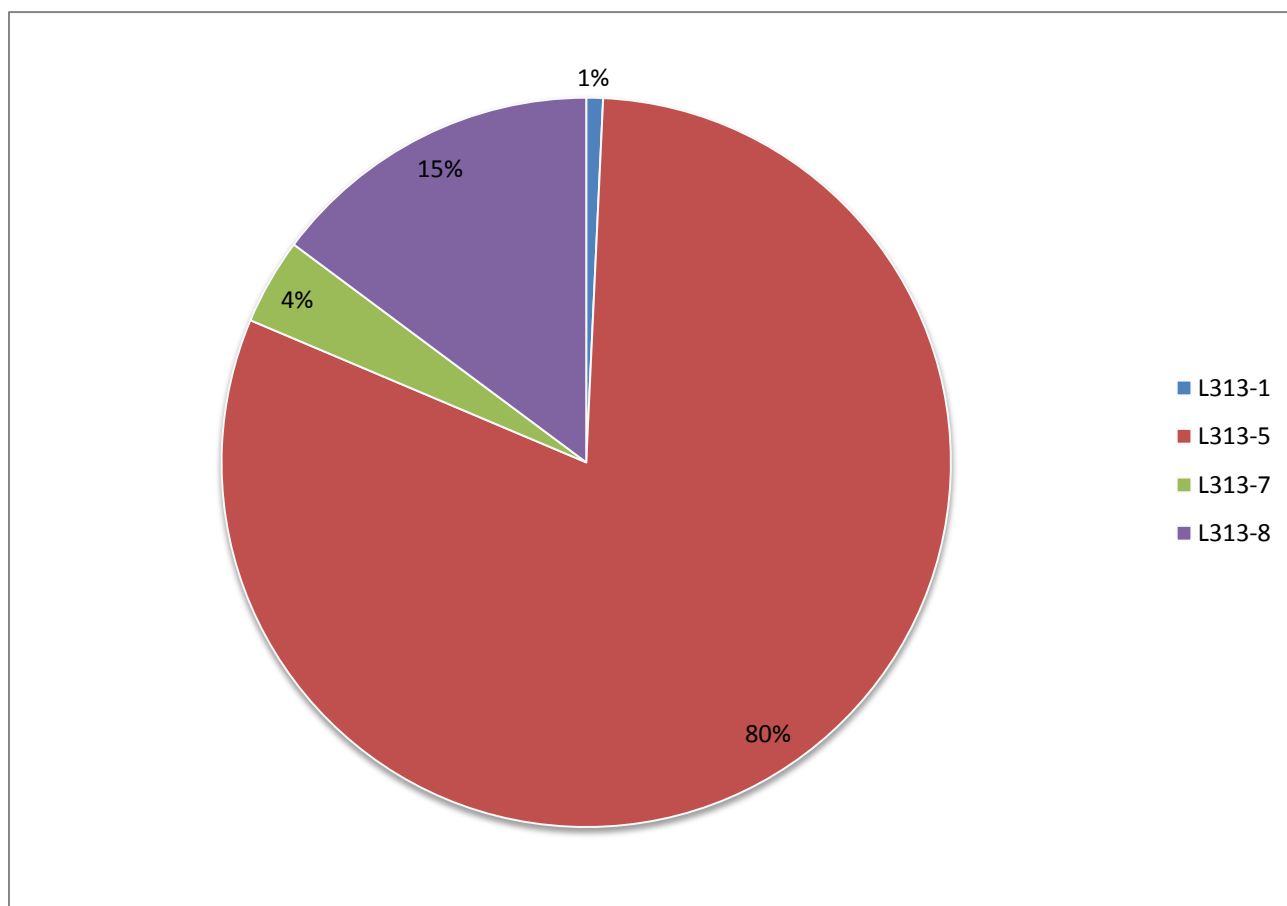
Γράφημα 8. Χρηματοδότηση ανά Δράση του υπομέτρου L313

Όπως βλέπουμε στο γράφημα 8, το σύνολο σχεδόν της χρηματοδότησης απορροφάται από τη Δράση L313-5 ("ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός μικρής δυναμικότητας υποδομής διανυκτέρευσης"), ενώ ακολουθεί η Δράση L313-8 ("ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμός, επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου"). Οι Δράσεις L313-7 ("ιδρύσεις και εκσυγχρονισμοί γραφείων οργάνωσης, πληροφόρησης και προώθησης αγροτικού τουρισμού") και L313-1 ("ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης") ακολουθούν με μικρότερα ποσά χρηματοδότησης.

Τα ποσοστά των χρηματοδοτήσεων αυτών μπορούμε να δούμε στο ακόλουθο σχήμα.

Γράφημα 9. Ποσοστά χρηματοδότησης ανά Δράση του υπομέτρου L313

Βλέπουμε στο γράφημα 9 ότι το 80% της χρηματοδότησης του υπομέτρου L313 του μέτρου 41 απορροφάται από τη Δράση L313-5. Ακολουθεί η Δράση L313-8 με ποσοστό που αγγίζει μόλις το 15%, ενώ οι λοιπές Δράσεις λαμβάνουν μονοψήφια ποσοστά.

Από τα παραπάνω γραφήματα μπορούμε να βγάλουμε δύο συμπεράσματα όσον αφορά στη χρηματοδότηση του τουριστικού τομέα μέσα από την πρωτοβουλία LEADER. Πρώτον, η Περιφερειακή Ενότητα με το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον τουρισμό της υπαίθρου στην Κρήτη, είναι του Ηρακλείου. Δεύτερον και πολύ σημαντικό, η πρωτοβουλία LEADER αξιοποιήθηκε ως επί το πλείστον για υποδομές διανυκτέρευσης (είτε ίδρυση νέων, είτε εκσυγχρονισμό υπαρχόντων), γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στην Κρήτη υπάρχει σχετική ζήτηση για διαμονή τουριστών στις αγροτικές περιοχές του νησιού.

2.3. Επενδυτικός Νόμος 3908/11

2.3.1. Λίγα λόγια για τον Επενδυτικό Νόμο

Ο Επενδυτικός Νόμος 3908/11, όπως τροποποιήθηκε από τους Νόμους 4072/12, 4146/13 και 4242/14, αποτελεί το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για την ίδρυση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επιδοτηθούν σύμφωνα με τα ποσοστά που καθορίζονται από τον εκάστοτε εγκεκριμένο χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων. Ο Επενδυτικός Νόμος:

- Καλύπτει υπό προϋποθέσεις τους περισσότερους τομείς της οικονομίας, όπως τουρισμό, μεταποίηση, logistics, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παραγωγή και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, παροχή υπηρεσιών και λοιπές δραστηριότητες (εκτός των προβλεπόμενων εξαιρέσεων).
- Παρέχει κίνητρα με φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις, leasing ή μείγμα αυτών κατ' επιλογή του επενδυτή.
- Χωρίζεται σε δυο κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων: τα γενικά επενδυτικά σχέδια και τα ειδικά επενδυτικά σχέδια.
- Δεν απαιτεί την κατάθεση ειδικών αδειοδοτήσεων κατά την υποβολή του φακέλου.
- Δεν απαιτεί την κατάθεση επιστολής έγκρισης δανείου κατά την υποβολή του φακέλου.
- Προβλέπει προκαταβολή έως το 100% της επιδότησης.

Τα είδη των ενισχύσεων του Επενδυτικού Νόμου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

ΕΙΔΗ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Επιχορήγηση	Δωρεάν παροχή χρηματικού ποσού από το Δημόσιο για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου που ορίζεται ως ποσοστό αυτών
Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης	Κάλυψη τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού από το Δημόσιο. Η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 7 έτη.
Φορολογική απαλλαγή	Φορολογική απαλλαγή που συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών, τα οποία προκύπτουν με βάση τη φορολογική νομοθεσία, από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας του καινούριου μηχανολογικού ή και λοιπού εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.

Τα είδη των ενισχύσεων, όπως παρουσιάζονται παραπάνω, συνυπολογίζονται για τον καθορισμό του συνολικού ποσοστού ενίσχυσης που χορηγείται στο επενδυτικό σχέδιο και παρέχονται εναλλακτικά ως εξής: επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης ή και φορολογική απαλλαγή. Το μείγμα της ενίσχυσης καθορίζεται, εκτός εξαιρέσεων, από τον επενδυτή.

Κύριοι όροι υπαγωγής

Για να υπαχθεί μία επιχείρηση στον Επενδυτικό Νόμο έπρεπε να πληροί κάποιες προϋποθέσεις.

Όσον αφορά στη νομική υπόσταση των επενδυτικών φορέων, στο καθεστώς ενισχύσεων νόμου υπάγονταν επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στην Ελληνική Επικράτεια και έχουν μία εκ των κατωτέρων μορφών:

- Ατομικής επιχείρησης
- Εμπορικής εταιρείας, συμπεριλαμβανομένων και ΙΚΕ
- Συνεταιρισμοί
- Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του Ν.4019/2011 καθώς και οι Ομάδες Παραγωγών, οι Αγροτικές Εταιρικές Συμπράξεις και οι Συνεταιριστικές Εταιρείες του Ν.4015/2011

Στο καθεστώς ενισχύσεων είχαν τη δυνατότητα να υπαχθούν και υπό ίδρυση εταιρείες, με την υποχρέωση να έχουν συσταθεί εντός της προθεσμίας που τάσσεται στην απόφαση υπαγωγής τους και πριν την καταβολή οποιασδήποτε ενίσχυσης.

Όσον αφορά στο περιεχόμενο των επενδυτικών σχεδίων, τα επενδυτικά σχέδια έπρεπε να αφορούν:

- Τη δημιουργία νέας μονάδας
- Την επέκταση υπάρχουσας μονάδας
- Τη διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας προς νέα πρόσθετα προϊόντα
- Τη θεμελιώδη αλλαγή στη συνολική παραγωγική διαδικασία υπάρχουσας μονάδας

2.3.2. Η εφαρμογή του Επενδυτικού Νόμου στην Περιφέρεια Κρήτης

Στον Επενδυτικό Νόμο μπορούσε να υπαχθεί το σύνολο της Περιφέρειας Κρήτης. Το ποσοστό της ενίσχυσης στη συγκεκριμένη περιφέρεια ήταν έως 40%. Συγκεκριμένα η ενίσχυση δινόταν ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης ως εξής:

ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Περιφερειακή Ενότητα	Μεγάλες επιχειρήσεις	Μεσαίες επιχειρήσεις	Μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις
Ηράκλειο	30%	35%	40%
Χανιά	30%	35%	40%
Λασιθί	30%	35%	40%
Ρέθυμνο	30%	35%	40%

Οι επιχειρήσεις που υπάχθηκαν στον Επενδυτικό Νόμο στην Περιφέρεια Κρήτης τον Α' Κύκλο του 2014, και κατηγοριοποιούνται στον τουριστικό τομέα, είναι οι παρακάτω:

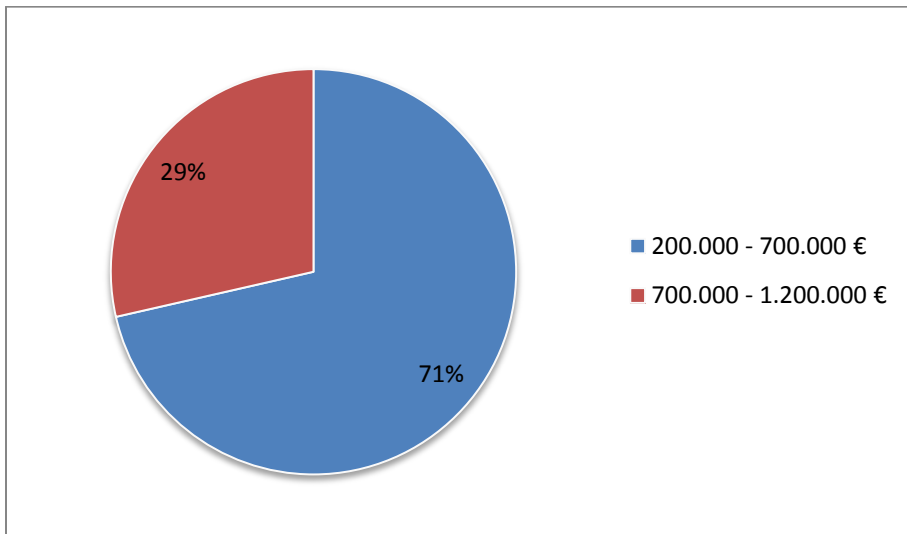
Πίνακας 9. Επενδυτικός Νόμος - Περιφέρεια Κρήτης –Επιχειρήσεις (Α' Κύκλος 2014)

A/A	Επωνυμία	Επιλέξιμο Κόστος	Ενισχυόμενο Κόστος	Επιχορήγηση	Φοροαπαλλαγή
1	ΛΕ ΓΚΡΑΝΤ ΤΡΑΒΕΛ ΜΠΙΡΟ - ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΚΕΣΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	1.233.619,74€	1.233.619,74€	0,00€	431.766,91€
2	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΖΕΠΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	731.398,26€	731.398,26€	292.559,30€	0,00€
3	Γ. ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	3.000.000,00€	3.000.000,00€	1.200.000,00€	0,00€
4	ΛΑΓΟΥΔΑΚΗ ΑΚΤΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	1.769.804,17€	1.769.804,17€	707.921,67€	0,00€
5	ΜΑΡΟΥΛΑΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	996.416,64€	990.772,99€	396.309,20€	0,00€
6	ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΚΗΣ ΞΕΝΟΔ/ΚΕΣ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΤΗΝ.ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ	732.938,07€	732.938,07€	293.175,23€	0,00€
7	ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΡΟΥΣΑΚΗΣ ΑΕΤΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	308.000,00€	308.000,00€	123.200,00€	0,00€

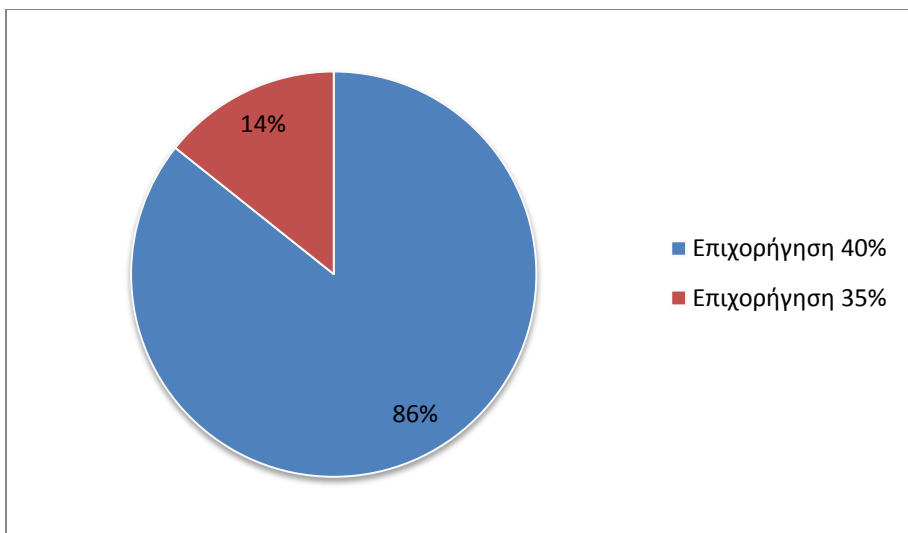
Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης

Το πρώτο συμπέρασμα που βγάζουμε από τον παραπάνω πίνακα, είναι ότι για τον Α' Κύκλο του 2014 μόνο μία επιχείρηση προτίμησε την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής. Οι υπόλοιπες έξι επέλεξαν την ενίσχυση της επιχορήγησης. Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτουν και τα ακόλουθα γραφήματα.

Γράφημα 9. Επενδυτικός Νόμος - Περιφέρεια Κρήτης - Ποσό Ενίσχυσης

Γράφημα 10. Επενδυτικός Νόμος - Περιφέρεια Κρήτης - Ποσοστό Επιχορήγησης

Από το γράφημα 9 παρατηρούμε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις επιχορηγήθηκαν με ποσά από 200.000 μέχρι 700.000 ευρώ, σε ποσοστό 71%. Οι υπόλοιπες επιχορηγήθηκαν με μεγαλύτερα ποσά, που άγγιζαν το 1.200.000 ευρώ.

Αντίστοιχα, από το γράφημα 10 προκύπτει ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις, σε ποσοστό 86%, επιχορηγήθηκαν σε ποσοστό 40%, άρα πρόκειται για μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Μόνο μία επιχείρηση επιχορηγήθηκε με ποσοστό 35%. Η επιχείρηση αυτή να σημειώσουμε ότι πρόκειται για την ίδια που προτίμησε την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής σε σχέση με αυτή της επιχορήγησης.

2.4. Πρόγραμμα «Εναλλακτικός Τουρισμός»

2.4.1. Λίγα λόγια για το πρόγραμμα

Η Πράξη «Εναλλακτικός Τουρισμός» αφορά στην υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού από υφιστάμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ή προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λειτουργούν εντός της Ελληνικής Επικράτειας, ενώ δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1998/2006 όπως ισχύει.

Ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει το σύνολο των τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες, τις προτιμήσεις και τα κίνητρα των τουριστών, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, τηρούν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και συμβάλλουν στην άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης.

Η συγκεκριμένη Πράξη είχε ως στόχο:

- τη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με την επιχειρηματική αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- την ανάδειξη και τουριστική αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού αποθέματος
- την άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, μέσω της Πράξης «Εναλλακτικός Τουρισμός», έλαβαν ενίσχυση επενδυτικά σχέδια τα οποία συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας ή περισσότερων ειδικών ή/και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως αυτές αναφέρονται στον οδηγό της Πράξης.

Κύριοι στόχοι των επενδυτικών σχεδίων που θα ενισχυθούν μέσω του παρόντος Οδηγού είναι ενδεικτικά οι κατωτέρω:

- Η ανάπτυξη εναλλακτικών τουριστικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων.
- Η προσωποποίηση - εξατομίκευση της τουριστικής εμπειρίας.
- Η παροχή ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών σε ειδικές ομάδες επισκεπτών (π.χ. επαγγελματικές ομάδες, ΑμεΑ κ.λπ.).
- Η διαφοροποίηση των παρεχόμενων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών από τις μορφές μαζικού τουρισμού.
- Η διασύνδεση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και προϊόντων με την τοπική παραγωγή.
- Η τουριστική αξιοποίηση των τοπικών, φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
- Η εισαγωγή καινοτόμων και ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Η ενίσχυση της αειφορίας και η μείωση των εξωτερικών επιβαρύνσεων των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων.

- Η διάχυση και ενίσχυση της πιστοποίησης της ποιότητας σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας

2.4.2. Η εφαρμογή του προγράμματος «Εναλλακτικός Τουρισμός» στην Περιφέρεια Κρήτης

Τα αποτελέσματα του Προγράμματος, όπως ανακοινώθηκαν από το Υπουργείο Τουρισμού στις 19/02/2013, είχαν αποτελέσματα συγκεντρωτικά για το Νότιο Αιγαίο μαζί με την Κρήτη. Τα αποτελέσματα μπορούμε να δούμε στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 10. Προτάσεις που εντάσσονται στο Πρόγραμμα «Εναλλακτικός Τουρισμός» - ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου

A/A	Επωνυμία	Επιχορηγούμενος Π/Υ	Δημόσια Δαπάνη
1	MATSAKIS ALEXANDRE ION GERMAI	67.111,61	33.555,81
2	ΜΙΚΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΝΑΥΛΩΣΕΙΣ ΘΑΛΑΜΗΓΩΝ ΑΕ	82.205,57	41.102,79
3	ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ	34.802,60	17.401,30
4	ΑΒΑΝΤΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	137.712,50	68.856,25
5	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΦΟΙΝΙΚΑΣ ΑΕ	233.918,10	116.959,25
6	NIENS J. - CRAUSAZ B. ΟΕ	158.204,09	79.102,05
7	ΑΓΑΠΗΤΟΣ ΒΑΣΤΑΡΔΗΣ ΓΙΩΤΙΓΚ ΝΕΠΑ	55.965,00	27.982,50
8	ΑΦΟΙ ΛΙΛΛΗ ΟΕ	86.628,80	43.314,40
9	ΖΟΥΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	126.791,03	63.395,52
10	ΕΛ.ΣΤΡΑΤΟΥΛΑΚΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	158.564,00	79.282,00
11	ΚΑΡΑΚΛΥΚΑ ΚΩΝ/ΝΑ	240.305,85	120.152,93
12	ΚΕΡΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΟΙΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	147.000,15	73.500,08

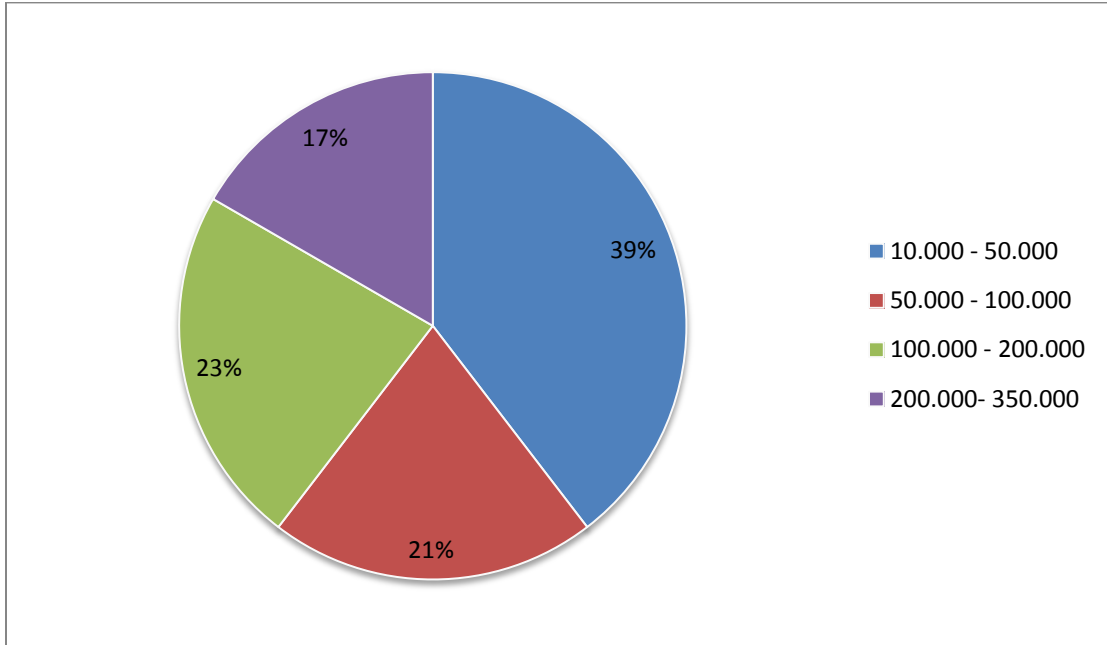
13	ΓΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	40.379,99	20.190,00
14	ΣΑΒΒΙΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	226.495,89	113.247,95
15	ΜΥΚΟΝΟΣ GRACE ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ	62.615,24	31.307,97
16	ΙΩΣΗΦ ΒΟΥΤΣΙΝΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	102.595,24	51.297,62
17	ΒΑΣΤΑΡΔΗΣ ΓΩΤΙΓΚ ΝΕΠΑ	28.276,58	14.138,29
18	ΑΦΟΙ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΟΕ	19.548,55	9.774,28
19	ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ GRACE	143.961,12	71.980,56
20	ΣΤΕΡΓΕΝΑΚΗΣ Σ. & ΣΙΑ ΟΕ	148.369,87	74.184,94
21	ΚΑΡΠΟΝΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	48.135,36	24.067,68
22	ΖΙΝΕΤ ΧΑΤΖΗΣΟΥΛΕΙΜΑΝ & ΣΙΑ ΟΕ	167.878,16	83.939,08
23	ΗΛΙΑΣ ΤΡΙΒΥΖΑΣ & ΣΙΑ ΟΕ	29.503,61	14.751,81
24	ΦΑΡΟΥΠΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ	76.634,29	38.317,15
25	ΝΙΦΛΗ ΜΑΡΙΑ ΝΙΦΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΟΕ	24.499,67	12.249,84
26	ΠΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	75.802,24	37.901,12
27	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΠΙΓΓΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	29.494,57	14.747,29
28	Α. ΤΣΙΩΝΗΣ Ν.ΧΑΝΙΩΤΗΣ ΟΕ	42.284,31	21.142,16
29	ΓΙΑΚΟΥΜΑΡΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	23.376,67	11.688,34
30	ΙΩΑΝΝΙΔΗ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	77.062,41	38.531,21
31	ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	29.541,00	14.770,50
32	ΜΠΙΡΙΓΚΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	256.057,46	128.028,73
33	ΜΥΡΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤ- ΞΕΝΟΔΟΧ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤ. ΕΤΑΙΡΕΙΑ	341.793,28	170.896,64
34	ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΥ-ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΠΙΧ.	31.697,94	15.848,97
35	Κ.ΓΙΑΚΟΥΜΑΡΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ	14.357,40	7.178,70
36	ΣΑΡΟΥΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	30.000,00	15.000,00

37	ΡΟΔΗΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ	87.611,35	43.805,68
38	AQUAFIRE SHIPPING LIMITED	55.857,14	27.928,57
39	ΚΑΛΥΨΩ ΑΕ	216.659,16	108.329,58
40	ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	32.091,43	16.045,72
41	Κ.Α.ΚΑΡΟΥΛΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	300.227,65	150.113,83
42	ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	127.433,24	63.716,62
43	ΧΑΝΗ ΖΟΥΜΠΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	43.825,47	21.912,74
44	ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	22.186,82	11.093,41
45	ΓΑΛΑΤΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ	25.054,95	12.527,48
46	ΠΟΛΙΑΣ ΑΕ	261.046,39	130.523,20
47	ΚΑΤΣΑΡΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ	32.959,00	12.527,48
48	ΜΠΙΖΑ ΜΑΡΙΑ	121.236,37	60.618,19
ΣΥΝΟΛΟ		4.925.759,12	2.458.928,21

Πηγή: www.espa.gr

Μπορούμε να δούμε στον πίνακα 10 ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις είχαν σχετικά μικρό επιχορηγούμενο προϋπολογισμό, κάτω των 50.000 ευρώ, ενώ λίγες είναι οι επιχειρήσεις που ξεπέρασαν τις 200.000 ευρώ προϋπολογισμό. Τα αντίστοιχα ποσοστά παρουσιάζονται στο γράφημα 11.

Γράφημα 11. Ποσά επιχορήγησης σε υφιστάμενες επιχειρήσεις στα ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου

Όπως βλέπουμε και στο γράφημα 11, το 39% των επιχειρήσεων ήταν επιλέξιμου προϋπολογισμού από 10.000 έως 50.000 ευρώ. Αντίστοιχα, οι επιχειρήσεις που είχαν επιλέξιμο προϋπολογισμό άνω των 20.000 ευρώ αντιστοιχούν σε ποσοστό 17%. Τα ανωτέρω ποσοστά έχουν λογική αν αναλογιστούμε ότι πρόκειται για υφιστάμενες επιχειρήσεις, οπότε η χρηματοδότηση είναι σαφώς μικρότερα συγκριτικά με άλλα προγράμματα που χρηματοδοτούν προτάσεις για δημιουργία επιχειρήσεων εκ νέου.

2.5. Άλλα έργα χρηματοδότησης τουριστικών επιχειρήσεων

Για τις τουριστικές επιχειρήσεις τα τρία βασικότερα προγράμματα χρηματοδότησης είναι αυτά τα οποία προαναφέρθηκαν. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχουν τρέξει και άλλα προγράμματα μικρότερης δημοτικότητας, στα οποία είναι καλό να κάνουμε μία σύντομη αναφορά.

2.5.1. ΤΕΠΙΧ - Νησιωτική Τουριστική Επιχειρηματικότητα

Το μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής με την επωνυμία «ΤΕΠΙΧ – Νησιωτική Επιχειρηματικότητα (ΤΑΝΕ)», χρηματοδοτείται κατά 70% από το Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ), το οποίο έχει συσταθεί ως ανεξάρτητη χρηματοδοτική μονάδα στο πλαίσιο λειτουργίας της ΕΤΕΑΝ ΑΕ. Μέσω της λειτουργίας του «ΤΑΝΕ», πρόκειται να βοηθηθούν οι φορείς επιχειρηματικότητας που δραστηριοποιούνται στην αλυσίδα του τουριστικού προϊόντος στην νησιωτική Ελλάδα, οι οποίοι, αντιμέτωποι με σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, θα μπορούν να χρηματοδοτήσουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητές τους, με ευνοϊκούς όρους ενόψει μιας θετικής από πλευράς τουρισμού χρονιάς.

Ειδικότερα, η εν λόγω Δράση αποσκοπεί στη στήριξη των πολύ μικρών και μικρών τουριστικών επιχειρήσεων των νησιωτικών περιοχών της χώρας και στην κάλυψη των κενών ρευστότητας της χρηματοπιστωτικής αγοράς, με επιδίωξη την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και ειδικότερα:

- στην αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών των τουριστικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στις νησιωτικές περιοχές
- στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς των επιχειρήσεων
- στην καλύτερη ανταπόκριση της τουριστικής περιόδου και

- στην, εν τέλει, εξασφάλιση προοπτικών βιωσιμότητας για το νησιωτικό ελληνικό τουρισμό.

Από τους ανωτέρω στόχους δεν αποκλείονται επενδυτικά σχέδια που έχουν ή πρόκειται να υπαχθούν σε προγράμματα κρατικών ενισχύσεων.

Για την χρησιμοποίηση των πόρων του Ταμείου Επιχειρηματικότητας, με το δυνατό καλύτερο πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα επιδιώκεται η σύμπραξη με τον ιδιωτικό τομέα: Η κάθε επιχείρηση που επιθυμεί να χρηματοδοτήσει ένα επιχειρηματικό της σχέδιο θα συμπράττει με το ΤΕΠΙΧ της ΕΤΕΑΝ ΑΕ, συνεισφέροντας διαθέσιμά της από κοινού με τα διαθέσιμα του Ταμείου, προκειμένου να δημιουργηθεί το παρόν μέσο Χρηματοοικονομικής Τεχνικής «ΤΕΠΙΧ - Νησιωτική Επιχειρηματικότητα».

Η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα θα καλύπτει το 30% του Επιχειρηματικού Σχεδίου, ενώ το ΤΕΠΙΧ μέσω της παροχής δανείων θα καλύπτει το 70% του επιχειρηματικού σχεδίου. Η συμμετοχή των επιχειρήσεων θα καταβάλλεται από διαθέσιμα της επιχείρησης, τα οποία δεν θα έχουν χαρακτηριστικά κρατικής ενίσχυσης.

Η Δράση καλύπτει χρηματοδότηση για όλες τις περιφέρειες της Ελλάδας και η καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων είναι 31/12/2015.

2.5.2. Ψηφιακές Ενισχύσεις - « digi-Lodge »

Η Δράση "Ενίσχυση ξενοδοχειακών και τουριστικών καταλυμάτων για τη δημιουργία διαδικτυακών τόπων προβολής και συστημάτων ηλεκτρονικών κρατήσεων (digi-lodge)" αφορά την υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ως ξενοδοχειακά ή τουριστικά καταλύματα, λειτουργούν εντός της Ελληνικής Επικράτειας και δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του εγκεκριμένου, με την υπ' αριθμ. Πρωτ. C(2009) 5729/11.07.09 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθεστώτος ενίσχυσης N304/2009 . Η Δράση αποσκοπεί:

- στη διεθνή προβολή της χώρας μας,
- στη μείωση της εποχικότητας και την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου,
- στην υιοθέτηση και αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) από τις τουριστικές μονάδες.

Στην κατεύθυνση αυτή, οι τουριστικές μονάδες έλαβαν ενίσχυση μέσω της Δράσης προκειμένου να αναπτύξουν νέες εφαρμογές διαδικτυακής προβολής και επικοινωνίας με δυνατότητες ηλεκτρονικών κρατήσεων. Επίσης ενισχύθηκαν με σκοπό την ολοκλήρωση αυτών των εφαρμογών με υφιστάμενα ή νέα συστήματα βέλτιστων πρακτικών μηχανογράφησης τουριστικών μονάδων.

Η επιχορήγηση των ενεργειών είχε ως στόχο την επίτευξη των εξής ειδικών στόχων:

- τη δυνατότητα πραγματοποίησης κρατήσεων μέσω διαδικτύου για όλο το εύρος των υπηρεσιών και των προϊόντων των τουριστικών μονάδων (υποχρεωτικά για τις υπηρεσίες διαμονής, ιδανικά και για λοιπές παρεχόμενες υπηρεσίες, εφόσον υπάρχουν)
- την ποιοτική και ολοκληρωμένη παρουσίαση των τουριστικών μονάδων καθώς και των περιοχών στις οποίες βρίσκονται
- την προσέλκυση νέων επισκεπτών και τη διατήρηση πελατών μέσω της παροχής ολοκληρωμένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τις τουριστικές μονάδες, τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια διαμονής.

Συμπεράσματα

- Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Μεσογείου. Ο τουρισμός αποτελεί για την οικονομία της χώρας έναν από τους πιο δυναμικούς παραγωγικούς τομείς, με σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση της κοινωνικής και οικονομικής δομής των τουριστικών περιοχών της.
- Με βάση τα κίνητρα και τις ανάγκες που δημιουργούν τα άτομα να κάνουν τουρισμό διακρίνουμε τα είδη του τουρισμού. Κάποια από τα πιο σημαντικά είδη τουρισμού είναι: ο τουρισμός ανάπαυσης και αναψυχής, ο αγροτουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οικοτουρισμός, ο τουρισμός υγείας κ.α.
- Ο τουρισμός συμμετείχε στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Ελλάδας το 2013 σε ποσοστό 16,3%, ενώ απασχολεί πάνω από μισό εκατομμύριο εργαζόμενους σε διάφορους τομείς δραστηριότητας.
- Οι κυριότερες χώρες εισαγωγής τουριστών για την Ελλάδα είναι η Γερμανία , το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ρωσία.
- Οι τουριστικές αφίξεις στη χώρα Ελλάδα παρουσιάζουν έντονη εποχικότητα, με την κορύφωση της τουριστικής περιόδου να λαμβάνει χώρα το μήνα Αύγουστο.
- Το πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε. που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορείου & Υπηρεσιών» αποτελούσε μια επιμέρους πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με στόχο την ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που θα υλοποιούσαν επενδύσεις προσανατολισμένες στην καινοτομία, το περιβάλλον και τις τεχνολογίες πληροφορικής
- Στην Κρήτη, στο πρόγραμμα «Ενίσχυση Μ.Μ.Ε. που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορείου & Υπηρεσιών» περίπου ένας

- στους δύο δικαιούχους με υφιστάμενη επιχείρηση επιχορηγήθηκε με ποσό μεγαλύτερο των 200.000 ευρώ, Οι λιγότερες ποσοστιαία επιχειρήσεις επιχορηγήθηκαν με ποσό κάτω των 100.000 ευρώ.
- Στο ίδιο πρόγραμμα καμία νέα επιχείρηση δεν είχε επιλέξιμο προϋπολογισμό κάτω των 100.000 ευρώ, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών έχει προϋπολογισμό άνω των 200.000 ευρώ.
 - Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER αποτέλεσε την αρχή μίας νέας προσέγγισης στην πολιτική αγροτικής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, η προσέγγιση LEADER δίνει ενισχύσεις σε ορεινές, μειονεκτικές, αλλά και πεδινές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων και των νησιωτικών περιοχών της χώρας.
 - Η πρωτοβουλία LEADER χωρίζεται σε μέτρα, υπομέτρα και Δράσεις. Οι τουριστικές δραστηριότητες υπάγονται στο υπομέτρο L313 του Μέτρου 41. Το υπομέτρο L313 χωρίζεται με τη σειρά του σε Δράσεις που αφορούν διάφορους τομείς του τουρισμού.
 - Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης της πρωτοβουλίας LEADER στην Περιφέρεια Κρήτης έχει απορροφηθεί από την Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου. Αντίστοιχα, το μικρότερο μέρος της χρηματοδότησης έχει απορροφηθεί από την Περιφερειακή Ενότητα Ρεθύμνου.
 - Το σύνολο σχεδόν της χρηματοδότησης πρωτοβουλίας LEADER απορροφάται από τη Δράση L313-5 ("ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός μικρής δυναμικότητας υποδομής διανυκτέρευσης"), ενώ ακολουθεί η Δράση L313-8 ("ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμός, επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου"). Άρα η πρωτοβουλία LEADER αξιοποιήθηκε ως επί το πλείστον για υποδομές διανυκτέρευσης (είτε ίδρυση νέων, είτε εκσυγχρονισμό υπαρχόντων).
 - Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι στην Κρήτη υπάρχει σημαντική ζήτηση για διαμονή τουριστών στις αγροτικές περιοχές του νησιού.
 - Ο Επενδυτικός Νόμος 3908/11, αποτελεί σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο για την ίδρυση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων. Παρέχει κίνητρα με φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις, leasing ή μείγμα αυτών κατ' επιλογή του επενδυτή.

- Στον Επενδυτικό Νόμο μπορούσε να υπαχθεί το σύνολο της Περιφέρειας Κρήτης. Το ποσοστό της ενίσχυσης στη συγκεκριμένη περιφέρεια ήταν έως 40%.
- Στην Κρήτη, με τον Επενδυτικό Νόμο οι περισσότερες επιχειρήσεις επιχορηγήθηκαν με ποσά από 200.000 μέχρι 700.000 ευρώ. Επίσης οι περισσότερες επιχειρήσεις επιχορηγήθηκαν σε ποσοστό 40%.
- Στην Κρήτη μόνο μία επιχείρηση προτίμησε την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής. Οι υπόλοιπες έξι επέλεξαν την ενίσχυση της επιχορήγησης.
- Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι με τον Επενδυτικό Νόμο επωφελήθηκαν κυρίως μεγάλα επενδυτικά έργα, τα οποία αφορούν ως επί το πλείστον σε ξενοδοχειακές μονάδες όπως φαίνεται και στον πίνακα 9.
- Η Πράξη «Εναλλακτικός Τουρισμός» αφορά στην υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού από υφιστάμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται ή προτίθενται να δραστηριοποιηθούν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και λειτουργούν εντός της Ελληνικής Επικράτειας.
- Στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο οι περισσότερες επιχειρήσεις είχαν σχετικά μικρό επιχορηγούμενο προϋπολογισμό, κάτω των 50.000 ευρώ, ενώ λίγες είναι οι επιχειρήσεις που ξεπέρασαν τις 200.000 ευρώ προϋπολογισμό.
- Η Πράξη «Εναλλακτικός Τουρισμός», αφορά κυρίως σε μικρά επενδυτικά έργα, κάτι το οποίο είναι λογικό εφόσον οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνεται είναι υφιστάμενες και πρόκειται για εκσυγχρονισμό και επέκταση αυτών, χωρίς να χρειάζεται να στηθούν από το μηδέν.

Αναφορές

1. Πολύζος Σ. (2002), «Ανάλυση Παραγόντων Επιρροής και Εμπειρική Διερεύνηση των Εσωτερικών Τουριστικών Ροών στην Ελλάδα» ΤΟΠΟΣ, Τεύχος 18-19, σελ. 108
2. Polyzos, S. Sdrolias, L. (2006) «*Strategic Method of Confrontation of Tourist Competition: The Case of Greece*», Journal of Travel and Tourism Research σελ. 12
3. Γιδαράκου Ι. (2008) «Γυναικεία επιχειρηματικότητα και τοπική ανάπτυξη», Πρακτικά 1^{ου} Αναπτυξιακού Συνεδρίου Ν. Καρδίτσας
4. Γιδαράκου Ι. (2008) «Γυναικεία επιχειρηματικότητα και τοπική ανάπτυξη», Πρακτικά 1^{ου} Αναπτυξιακού Συνεδρίου Ν. Καρδίτσας
5. Ηγουμενάκης Ν. (1996) «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1996, σελ. 22
6. Ηγουμενάκης Ν. (1996) «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1996, σελ. 23
7. Ηγουμενάκης Ν. (1996) «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, σελ. 25
8. Rinschede G. (1992) «[*Forms of religious tourism*](#)» Annals of Tourism Research, σελ. 52

Βιβλιογραφία

- Polyzos, S. Sdrolias, L. (2006) «*Strategic Method of Confrontation of Tourist Competition: The Case of Greece*», Journal of Travel and Tourism Research
- Rinschede G. (1992) «*Forms of religious tourism*» Annals of Tourism Research
- Γιδαράκου Ι. (2008) «Γυναικεία επιχειρηματικότητα και τοπική ανάπτυξη», Πρακτικά 1^{ου} Αναπτυξιακού Συνεδρίου Ν. Καρδίτσας
- Ηγουμενάκης Ν. (1996) «Τουριστικό Μάρκετινγκ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1996
- Λαγός Δ. (2011) «*Δυνατότητες ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού στη νήσο Χίο*», Δημιουργική Συνύπαρξη, Έκδοση Επιτροπής Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου με τη Χιακή Κοινωνία, τεύχος 6/2011
- Πολύζος Σ. (2002), «*Ανάλυση Παραγόντων Επιρροής και Εμπειρική Διερεύνηση των Εσωτερικών Τουριστικών Ροών στην Ελλάδα*» ΤΟΠΟΣ, Τεύχος 18-19

Ιστοσελίδες

- www.ependyseis.gr (05/02/2015)
- www.espa.gr (08/02/2015)
- <http://www.antagonistikotita.gr> (05/02/2015)
- <http://digilodge-portal.digitalaid.gr/> (10/02/2015)
- <http://digitalplan.gov.gr/> (31/01/2015)
- <http://altertourism.gr/> (19/02/2015)